

TEMMUZ - AĞUSTOS - EYLÜL • SAYI 7 • 15 TL • 2022

yediveren

DÜŞÜNCE EDEBİYAT VE SANAT DERGİSİ

EĞİTİM ÇOK EĞİTİMLİ YOK

EĞİTİMDE ÜÇ ÖNEMLİ
DEĞER: SABIR,
ŞÜKRÜ, İMTİHAN s.6

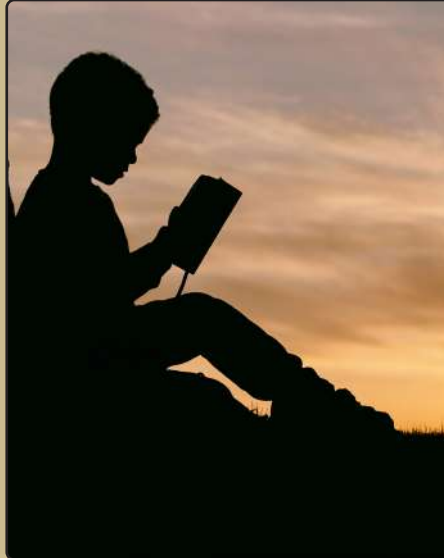
ŞÜKRÜ KABA

ADEM İNCE İLE
EĞİLMİŞ İNSANIN
İMALİ ÜZERİNE BİR
SÖYLEŞİ s.14

AYŞE ÇATALBAŞ

BÜTÜN
YOLCULUKLAR
O'NDA NİHAYET
BULUR s.22

AYNUR YAVUZ

ENES YILMAZ • ŞÜKRÜ KABA • YASİN DAĞ • FEYZİ ÖZEK • SELMAN AYDEMİR • AYŞE ÇATALBAŞ • AYNUR YAVUZ
ABDURRAHMAN TÜZEL • DR. AHMED ZAKARİA • ALİ ACAR • BİLAL BOZDAŞ • ENES ACAR • MEHMET ÖZEK

Yediveren Eğitim Kültür ve
Hizmet Derneği
Yayın Organı

Sayı 7
Temmuz - Ağustos - Eylül

İnsan ve Medeniyet Hareketi
Yediveren Adına
İmtiyaz Sahibi
Hilmi Kaya

Sorumlu Yazı İşleri
Müdürü
Murat Deli

Editör
Mehmet Özek

Yayın Kurulu
Rabia Mecan
Zehranur Yavuz
Saadet Açıkcı
Enes Yılmaz
Feyzi Özek
Taner Çayır

Görsel Yönetmen
Kadir İnan

Son Okuma
Tayfun Yıldız

Grafik Tasarım
Nurullah Kılıç

Yayın Türü: Süreli Yayın
ISSN: 2757-5535

Adres
Yunus Emre Mahallesi
İnönü Caddesi
377. Sokak No:4
Esenyurt/İstanbul

İletişim
0212 620 76 76

Email
yediverenicinyaz@gmail.com

Baskı
ENT Matbaa
Merkez Efendi Mah. Mevlana
Cad.
Tercüman Sitesi A-8 Blok No:118
Kapı No:54 Kat 13
Zeytinburnu / İstanbul
Sertifika No:48213

Sosyal Medya
f t i DergiYediveren

© Yayınlanan tüm eserlerin
bütün hakları Yediveren
Dergisi'ne aittir. Kaynak gösteri-
lerek alıntılanabilir.

EDITÖRDEN

Eğitim genel anlamda, bir ferdin; duygusal, bedensel, zihinsel olarak sahip olduğu yeteneklerini belirlenen amaç doğrultusunda geliştirmesidir. Bilgi edinmek, davranışlarını geliştirmek yolundaki çabaların hepsi eğitimin kapsamında yer almaktadır. Eğitim tek boyutuyla ele alınamayacak bir değerdedir. Eğitimin davranışları geliştirmek yönündeki gayreti kayda değer bir çabadır. Eğitimin bu çabası, ferdin rutin hayat telaşesinde geri plana bırakılan insani ve güzel hasletlerin hayat bulmasına, ibadet, niyaz ve duaya yönelmesine dair büyük imkânlar içermektedir. Çok yönlü imkânlarıyla eğitim, ferdi kendi fitratının henüz dış tesirlerden etkilenmemiş olduğu ilk durumunun yeniden farkına varması açısından önemlidir.

Dergimizin bu sayısında yazarlarımız **Eğitimde Aile ve Arkadaşların Başarıdaki Rolü, Eğitimde Üç Önemli Değer: Sabır-Şükür-İmtihan, Eğritim Sistemi, Güç Kimin Elinde?, Okul Çok, Eğitim Yok** yazılarıyla eğitim konusunu ele aldılar. Bu yazıların yanında Tefsir, Sefer Düşü, Söyleşi, Deneme ve Şiir gibi bölümler de dergimizin içeriğinde sizler için hazırlandı. Kurban ikliminin bizim için yakınlaşma, yenilenme ve diriliş vesilesi olması duasıyla...

Selâmun Aleyküm

iÇİNDEKİLER

- 4 OKUL ÇOK EĞİTİM YOK
Enes YILMAZ
- 6 EĞİTİMDE ÜÇ ÖNEMLİ DEĞER: SABIR, ŞÜKÜR, İMTİHAN
Şükrü KABA
- 8 EĞİTİMDE AİLE VE ARKADAŞLARIN BAŞARIDAKİ ROLÜ
Yasin DAĞ
- 10 EĞRİLTİM SİSTEMİ
Feyzi ÖZEK
- 12 GÜÇ KİMİN ELİNDE?
Selman AYDEMİR
- 14 ADEM İNCE İLE EĞİLMİŞ İNSANIN İMALİ ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ - *Söyleşi*
Ayşe ÇATALBAŞ
- 22 BÜTÜN YOLCULUKLAR O'NDA NİHAYET BULUR - *Sefer Düşü*
Aynur YAVUZ
- 26 BİR OSMANLI GELENEĞİ : ÂMİN ALAYI - *Deneme*
Abdurrahman TÜZEL
- 27 TÜRKİYE-MISIR İLİŞKİLERİ İLKELER VE ÇIKARLAR ÇATIŞMASI - *Deneme*
Dr. Ahmed ZAKARİA
- 29 HAKİKAT ÇAĞRISI - *Tefsir*
Ali ACAR
- 32 VEYLA - *Şiir*
Bilal BOZDAŞ
- 34 BİR DEVRİ BİTİREN KUTLU KİŞİ - *Şiir*
Enes ACAR
- 36 20. YILINDA SREBRENİTSA KATLİAMI
İHH
- 38 MALCOLM X VE ŞEMPANZE KARTPOSTALI - *Deneme*
Mehmet ÖZEK

OKUL ÇOK EĞİTİM YOK

Okul kavramı, insanlık kavramı kadar kadimdir. İlk insan olan Adem (a.s.) ilk peygamber olması dolayısıyla ilk öğretmendir de. O günün şartlarında okul da tüm yeryüzüdür. Yani ilk insanla beraber okul ve eğitim de var olmuş, günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

İslam medeniyetiyle beraber varlığını medrese olarak devam ettiren okul; 19. yüzyıla kadar bu güzide medeniyetin merkezinde yer almış, adeta bir lokomotif görevi görmüştür. Medreselerde pek çok alim ve fakih yetiştiği gibi robotik biliminin babası Cezeri, optiğin babası İbni Heysem, Ay'daki bir kratere ismi verilen Fatih döneminin ünlü gök bilimcisi Ali Kuşçu da bu ilim merkezlerinde yetişmiştir.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra pek çok alanda olduğu gibi maarif alanında da ciddi bir dönüşüm meydana gelmiştir. Eğitimle ilgili ilk dönüşüm isim alanında olmuş "okul" diye garabet bir kelime ihdas edilmiştir. Yaygın olarak bilinenin aksine okul kelimesi okumak fiilinden değil Fransızca "ecole (ekol)" kelimesinden türetilmiştir. Lise kelimesi Yunancadan, fakülte ve üniversite kelimeleri ise Latince'den alıntı kelimelerdir. Daha sonrasında müfredat değişmiş; Biruniler, Cezeriler, Altunizadeler, İtriler üvey evlat misali dışlanırken Newtonlar, Edisonlar ve Mozartlar öz evlat misali baş tacı edilmişlerdir.

Niceliğin Niteliğe Galebesi

Günümüze geldiğimizde ise olayın daha

önceleri hiç görülmemiş bir boyuta evrildiğini ibretle müşahade ediyoruz. Mantar misali türeyen estetik yoksunu betonarme yapıların topluma okul olarak takdim edildiğini hayretle seyrediyoruz. Öyle çoklar ki... Her yerdeler. İlkokul, ortaokul, lise derken her ile en az bir üniversite ve neredeyse her ilçeye bir üniversite yüksek okulunun yapıldığı gerçeğine bizzat şahit oluyoruz. Okul çok olunca bir de binalar çok haşmetli yapılmış buralarda çok kaliteli eğitim verildiği yanlışına düşünüyoruz fakat hakikat hiç de öyle değil. Zira bu beton yığınlarının alametifarikası bünyesinde eğitim dışında neredeyse her şeye yer veriyor olmaları. Parti propagandaları, statüko güzellemleri, futbol müsabakaları, doğum günü partileri ve daha neler neler... Niceliğin niteliğe olan galebesini Nurettin Topçu merhum çok güzel ifade ediyor: "Öğretime keyfiyet (nitelik) değil, kemiyet (nicelik) değeri verildi. Çok sayıda mektep açmak, diploma dağıtmak yarışı, eğitimi cansız ve kansız bıraktı. Okuyup yazma bilenlerin sayısı arttırıldıkça öğretim, değerinden kaybettir. İlim ideali, kemiyetçi halk eğitime feda edildi. Okuyanların sayısında kısa zaman içinde ne büyük nispetlerde çoğalma olduğunu görmek için son elli yılın maarif istatistiklerini gözden geçirmek kafidir. Her sene büyük bir yekun halinde arttırılan mekteplerin muhtaç olduğu muallim kadrosu nerede yetiştirilmiştir? (Türkiye'nin Maarif Davası, s.99) Nurettin Topçu merhumun bu serzenişleri 1957 yılına ait. Günümüzdeki fecaati anlatmaya ise sayfalar yetmez.

Öğretmen Meselesi

Okul ve öğretmen etle tırnak misali birbirinden ayrılamayacak iki kelime. Okulun olduğu her yerde öğretmen de mutlaka vardır. Öğretmensiz bir okul hiçbir surette düşünülemez. Okulu okul yapan, ona değer katan öğretmenin varlığıdır. Aksi takdirde okullar ne kadar kalabalık, ne kadar büyük ve ne kadar şatafatlı olursa olsun bir tuğla yığınının öteye bir şey ifade etmez. Günümüzde yaşanan da işte tam olarak budur. Eskiden öğretmen

“muallim”di. Yani ilim öğretendi.

Bu vasfıyla toplum tarafından saygı görür, baş tacı edilirdi.

Şimdi ise öğretmen öğren-

ciye; öğrenci velisine ve

okul idaresine ayrı ayrı

yanarmak zorunda bırakılan,

ismi geçenlerden

en az bir tanesiyle ters

düşecek olsa meslek ha-

yatı kendisine zehir edilen

kimsedir. Bu hususla alakalı

olarak Nurettin Topçu mer-

hum şöyle der: “Muallimlik ise

ne iman ve irşat yolu ne de fikir

ve kültürün otorite merkezidir. Hat-

ta bir meslek bile değildir. Sadece küçük bir

memuriyettir. Muallim; örnek adam değil, boy-

nu bükük bir memur, salahiyetsiz bir öğretici,

müdürün emrinde çalışan bir baremlidir. (Ba-

rem: Devlet memurlarının maaşlarının derece

ve tutarlarını düzenleyen sistem ve çizelge.)

(Türkiye’nin Maarif Davası, s.90)

Sonuç

Zorunlu eğitim garabetiyle milyonlarca öğrencinin tabiri caizse hapsedildiği okullar... İçinde eğitim dışında her şeyin mevcut olduğu okullar... Yirminci yüzyılın en takdire şayan(!) icadı olan ücretli öğretmen -ki öğretmen demek doğru olmaz, doğrusu ücretmen olmalı- anlayışıyla Türkçe dersine Sosyal Bilgiler mezununun, Matematik dersine İşletme Fakültesi mezunun, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine ise dört yıllık fakülte diploması olması şartıyla herkesin girebildiği bir okul...

Ezcümle okul çok, öğretmen çok, eğitim yok.

MANTAR MİSALİ TÜREYEN ESTETİK YOKSUNU BETONARME YAPILARIN TOPLUMA OKUL OLARAK TAKDİM EDİLDİĞİNİ HAYRETLE SEYREDİYORUZ.

EĞİTİMDE ÜÇ ÖNEMLİ DEĞER SABIR ŞÜKRÜ İMTİHAN

21. yüzyılın başında, 20. yüzyılın son çeyreğinde başlayan gelişmiş ülkelerin yaşadıkları 'bilgi toplumu' olarak adlandırılan süreçte, ülkelerin rekabet gücü; insan yetiştirme, bilim ve teknoloji üretme kapasitesiyle ölçülmeye başlanmıştır. İnsanlığın yaşadığı bu sürecin ana unsuru teknolojidir. Hayatın bütün alanlarını teknoloji, küreselleşme ve rekabet yeniden şekillendirmektedir. Rekabet ve küreselleşmenin arka planında teknoloji bulunmaktadır. Bu süreçte toplumun okullardan beklentileri artmış, sayısal açıdan okullaşma oranında artış söz konusu olmuştur. Birçok ülkede gelişmeyi göstermek için yaygın olarak üniversite sayısı, öğrenci sayısı, akademik personel sayısı ve araştırma faaliyetlerinden daha çok okullaşma oranlarına önem verilmektedir.

Toplumun istisnai kesimleri hariç tamamı eğitim sisteminin etkisi altındadır. Gelişmişlik modern dünyada okullaşma oranıyla ölçülürken ortaya çıkan bu büyüme yer yer nitelik sorunlarını da beraberinde getirmiştir.

Bu yazıda özellikle ortaöğretim kurumlarında (lise dengi okullarda) öğrenim gören

gençlerin üzerinde okullaşma oranının artmasının ne gibi sosyolojik ve psikolojik etkileri olduğunu irdelemeye çalışacağız. Sözün başında üç önemli kavramdan bahsettik: Bilim, teknoloji ve rekabet. Belki de söz eğitim olunca, mevzu da gençlik olunca akla sadece teknolojinin olumlu ve olumsuz etkileri gelmektedir. Ancak toplumu teknoloji kullanımına iten güç diğerlerinden daha fazla üretme zorunluluğudur yani rekabettir.

Başarı ve başarısızlık rekabetteki konumuza göre belirlenmektedir. Bu rekabeti içten içe özümüzde besleyen ise ekonomik şartlarımızı iyileştirme gayemizdir. Her şey aslında ekonomik refahın artırılması ve kendimizi görmek istediğimiz yere ulaşma gayretimizden kaynaklanmaktadır. Bu noktada okullaşma oranının artması çocuklar ve gençler üzerindeki rekabet yükünü daha da artırmaktadır. Eğitim sistemimizin temeli bu kural üzerine kurgulanmıştır. Eğitimin tek gayesi bu rekabet ortamında en iyileri seçip en iyileri en iyi mesleklere ve mevkilere getirmek de değildir.

Ülkemizde her genç 12 yıl (ilk-orta-lise) zo-

runlu eğitime tabiidir. Her genç bu rekabet ortamının başı çeken bir ögesi olmasa da gelecekte kendi hayatını sürdürme noktasında, aile olması, bir işe ehil olması, topluma faydalı olması, dürüst olması, işine hile karıştırmaması ve benzeri noktalarda hayati önem arz eden değerlere de sahip olması gerekmektedir. Okullaşma oranının sayısal açıdan artması gençler arasındaki rekabeti iyiden iyiye artırıp okullarda birtakım insani ve manevi değerlerin verilmesini de dolaylı olarak engellemektedir. Değerler eğitiminin geri planda kalması ise ciddi bir manevi boşluğa sebep olmaktadır. Bu mesele aslında çok boyutludur. Tek sebep değerler eğitiminin geride kalması olmadığı gibi tek sorun da rekabetin olumsuz etkileri değildir. Ancak meseleyi belli sınırlar çerçevesinde ele aldığımızda önerimiz şudur ki üç önemli ve hayati değeri iyi algılamamız ve gençlere iyice belletmemiz gerekmektedir. Bu üç değer sabır-şükür-imtihandır.

Sabır hedeflerimiz için çalışıp nasip zamanını beklemektir. Şükür ise nimeti verenin Allah olduğunun bilincinde olarak ondan gelen nasibimiz her ne ise ona minnettar olmaktır. İmtihan ise sabır ve şükür arasında şeytanın insan için büyük düşman olduğunun bilincinde olarak hayattaki tercihlerimizin inişli çıkışlı birtakım tezahürleri olacağını bilerek hareket etmektir. Bu üç değerın önemi gereği gibi belletilmediği zaman ise üç önemli sorun gençlerin zihinlerini sürekli meşgul edecektir. Sabırsızlık, nankörlük, ümitsizlik. Üçünün ortak bir mesajı vardır ki o da değersizlik hissiyatıdır. Sabırsızlık hazzı dayalı bir his ile her şeyi hızlı bir şekilde tüketme ihtiyacını körüklemektedir. Nankörlük kişinin kendisine sunulan maddi-manevi tüm imkânları görmezden gelmek suretiyle bir doyumsuzluk halidir. Ümitsizlik ise imanın en büyük düşmanıdır. Bu hissiyatların beslenmesi büyümesi ise kişiyi iman dairesinden çıkarmaya götüren tehlikeli bir yoldur. Nitekim yapılan araştırmalar neticesinde gençlerin intihara meylini ve iman teklifini reddettikleri bir hayatı tercih etmelerinin altında yatan sebep de budur. Teklifimiz

odur ki gençlerin bugünlerini, yarınlarını, kişilik ve karakterlerini inşa eden okulların değerler hususuna hassasiyetle eğilmeleridir. Teknik imkânlarla donattığımız kurumlarımızda şahsiyetli insanlar yetiştirmemiz değerler eğitimi üzerine yapacağımız özverili çalışmalara bağlıdır.

SABIRSIZLIK, NANKÖRLÜK, ÜMİTSİZLİK. ÜÇÜNÜN ORTAK BİR MESAJI VARDIR Kİ O DA DEĞERSİZLİK HİSSİYATIDIR.

EĞİTİMDE AİLE VE ARKADAŞLARIN BAŞARIDAKİ ROLÜ

Azlığın verdiği hikmet çokluğun verdiği gösteriştten her zaman daha faydalı olmuştur. İlim öğrenmede amaç Allah rızasını kazanmak içinse bütün zorluklar karşısında insan yıkılmaz olmuştur. Eskiden yokluk vardı belki ama her yapılan işte aza kanaat getirme şükür etme gibi ruhu manevi olarak doyuran bir halimiz vardı.

İnsan nefsi doyumsuz, arzular sınırsızdır. Teknolojinin gelişimi ve modernleşmemiz hayatımızı kolaylaştırınca daha mutlu olacağız sandık ama mutluluğu sahip olduklarımızın hep bir model üstünde aradık. Unuttuğumuz şey nefsimizin doyumsuz oluşuydu.

Hislerimizi, heyecanlarımızı-

zı kaybettik teknoloji aletlerinin başında, uzakları yakınlaştıran aletlerin yakınlarımızı uzaklaştırdığını göremedik. Aynı evde hasret yaşadık birbirimize. Ebeveynler ve çocuklar arası iletişim koptu. Okula gittiklerinde her şeyi öğreneceklerini zannettik. Her şeyi ama her şeyi okuldan bekledik. Üstelik anne-baba rol model olmadan eğitim olmayacağını unutarak.

İstediği her kitabı alarak, her gün cebine yüklü miktarda harçlık koyarak ve en iyi okullara göndererek vicdanımızı rahatlattık ama bir gün olsun çocuğumuzla oyunlar oynamadık ve kitap okumadık. Arkadaş çevresi iyi mi kötü mü hiç ilgilenmedik. Nasılsa gönderdiğimiz eğitim kurumu onu her türlü koruyacak ve etkinlik yaptıracak diye düşündük.

Okul sayısı artınca, okul araç gereçleri modernleşince daha kaliteli eğitim olacak zannettik. Göremediğimiz noktada ise okuldan sonra eve gelen bireyin aileden ve arkadaşlarından ne gördüğü. Sürekli laptop ve akıllı telefonda oyun oynayarak, sosyal medyada zaman geçirerek veya televizyon başında yarışma programları ve dizilerle akşamları heba ederken çocuğumuzun eğitimini de heba ettiğimizi göremedik.

Kitap okuma alışkanlığı kazanması için bir şey yapmayan bizler her şeyi okuldan bekledik. Ortak okuma saatleri olmayan bir evde okul-ev eğitim bütünlüğünden bahsedemeyiz. Eğitim bütünlük içerisinde sahip olunan bir kazanımdır. Yüz binlerce okul yapsak ama evde anne baba rol model olarak eğitimi destekleyici hiçbir şey yapmasa, arkadaşları ile sosyalleşmese ve öğrencinin öğretmenine saygısı olmasa eğitimde başarı ve kaliteden bahsetmek

mümkün değildir.

Binaların artması ve gelişmesi insanın kafasının içini doldurmaz. İnsanı geliştiren çevresinde gördüğü yaşadığı arkadaşlık ilişkileri ve evde içerisinde bulunduğu aile ortamıdır. Birindeki eksiklik diğerinin tam olmasını engelleyecektir.

Sosyal olmayan bir insan hayatında hiçbir zaman tam olarak mutlu olamaz. İnsana ise sosyalliği veren çevresinde yaşadığı arkadaşlar ve eve geldiğinde ailesidir. Aile, arkadaşlık bağları, okul sevgisi ve öğretmenlere saygısı gerçek temeller üzerine inşa edilirse insanın kişisel gelişiminin daha iyi olduğunu göreceğiz. Bu bağların modern binalarda ve teknoloji aletleri başında sadece ezber kültürü ve test çözme

becerisi ile kurulacağını zannederek başarısız olacak ve bir neslin kaybolmasına sebep olacağız.

KİTAP OKUMA ALİŞKANLIĞI KAZANMASI İÇİN BİR ŞEY YAPMAYAN BİZLER HER ŞEYİ OKULDAN BEKLEDİK.

Yazı biterken kendimize soracağımız sorular “Çocuğumla en son ne zaman bir kitap okuma saati yaptık? Onunla en son ne zaman ev dışında sosyal bir etkinlik yaptık? Onun öğrenme ortamlarını ve çevresini ne zaman takip ettik? Kişisel gelişimi için biz ne yaptık?” olmalıdır. Unutmamalıyız ki ne modern okullar, ne istenildiğinde alınan araç-gereçler ne de verilen harçlıklar çocukla ebeveyn arasındaki duygusal bağın ve muhabbetin yerini tutabilir.

EĞRİLTİM SİSTEMİ

Eğitim: Yazının bulunmasıyla başlayan bu süreç... diye başlamak istemiyorum sözlerime çünkü ezberci ve monoton bu klişe cümleler çoktan miadını doldurdu.

Ama biraz muhabbet edecek olursak şunları konuşabiliriz: Eğitim olgusu için hayvanları neden işin içine alet ediyoruz. **"Hayvan laftan anlamaz"** deyince işin içinden sıyrıldığımızı ve insanların laftan da eğitimden de çok mu anladığını iddia ediyoruz? Hâlbuki kimi hayvanlar evcilleştirilebilmişken bazı insanlar hâlâ medeniyetten bihaber yaşamakta.

Asıl konumuz olan eğitime dönecek olursak en sade haliyle 2 tür eğitim yönteminden bahsedebiliriz: Ödüllendirme ve cezalandırma yöntemi. Bir dönem öğretmenler arasında disiplin etmek(!) amacıyla öğrenciye fiziksel şiddet uygulanırdı. Tabi sosyal medya ve haber kaynaklarının gelişmesi üzerine bu tür eylemlere daha az rastlar olduk. Ancak bu şiddetin fiziksel boyutunun ötesinde psikolojik baskı ve puan vermenin cezalandırıcı etkisiyle karşılaşmak kaçınılmaz olmakta. Öğrenci öğrenmeden ziyade verilecek puanın esareti altında kalmakta ve sınavdan sonra tam anlamıyla formatlanmaktadır.

Dünya'da en iyi eğitim sistemine sahip olan ülkeler olarak Güney Kore, Çin ve Finlandiya gösterilmektedir. Ülkemiz ise 41. sırada bulunmaktadır. Sakın sıralamamız fena değil diye düşünmeyelim çünkü bir zamanlar bu topraklarda yetişmiş ilim ve bilim insanlarının kitapları batıda ders kitabı olarak okutuluyordu. Onlarca ciltten oluşan bu eserler defalarca kez Latinceye çevrilmişti.

Öğrenciler için haklarında tarihi dönemlerin açılıp kapanması gibi bir algı oluşturulan lise ve üniversiteye geçiş sınavları, duyarlı ve bir o kadar da eğitilmiş akrabaların o meşhur ilgileriyle zirveye ulaşır.

-Duyarlı akraba: Yeğenim OKS'ye hazır mısın?

- Mağdur Öğrenci: Amca OKS'ye bizden öncekiler giriyordu.
- Duyarlı akraba: Ha tamam yeğenim doğru ya TEOG'du değil mi?
- Mağdur Öğrenci: Yok amca o da değil bu sene LGS'ye giricem
- Duyarlı akraba: Olsun biz de çok sınava girdik halledersin yeğenim.

Yukarıdakine benzer diyaloglarla son zamanlarda siz de karşılaşmışsınızdır. 2000'lerden bu yana 22 yılda liseye geçiş sınavında 5 defa değişiklik yapılmıştır. (LGS(2000), OKS (2004), SBS(2008), TEOG(2014), LGS(2018)). Amcamıza da hak vermiyor değilim. Bu kadar hızlı değişen sınav sistemine kim ayak uydurabilirdi.

Ülkemizde en çok değişen bakanlardan birinin milli eğitim bakanımız olduğunu da duymuşuzdur. 1923-2022 yılları arasında toplam 64 bakan değişmiştir. Ortalama olarak her 1,5 yılda bir bakan değişmiştir. Ülkemizde cumhurbaşkanı ise ortalama olarak 8 yılda bir değişmiştir. Maalesef ülkemizdeki eğitim sisteminin mimarları politikacıların sahip olduğu istikrar ve vizyondan çok uzaktalar. Bu yüzden yediden yetmişe herkes işin siyasetini iyi biliyor ama sıra eğitime gelince derin bir sessizlik oluyor.

Olaysız dağılılabiriz arkadaşlar. Değerli öğrenci arkadaşım bu bölümü okumak istemezsen anlarım. Olay nerden öğrencilere döndü diyebilirsiniz ama ufak bir eleştiri yapmadan da geçmek olmaz.

“İlgi olmadan bilgi olmaz.” Daha anne demeyi bilmeden akıllı telefonda gezinen çocuğumuzdan yetmiş yaşındaki dedemize kadar herkeste bir değişim var. Dünyanın en zeki en donanımlı insanı olmamızı sağlayacak araç (akıllı telefonlar) elimizde olmasına rağmen, Batı’nın Orta Çağ karanlığında gibi yaşıyoruz. Kaçımız eğitimimize katkı sağlamak, kendimizi geliştirmek amacıyla o telefonları kullanıyoruz? Eğitime ilgi duymadan nasıl olur da bilmekten bilgili olmaktan bahsedebiliriz? Şimdilerde neler ilgi duyuyoruz acaba?

Eğritim sisteminden birkaç örnek

Eğritim, affedersiniz eğitim (!) sistemimizin bazı sorunlarına şöylece kısa kısa değinmek istiyorum:

Öğrencilere puana göre üniversite tercihi yaptırılması. Hâlbuki gençlerin yeteneği puanlarından daha değerli ve daha yüksektir.

Papağan gibi her şeyin ezberlettirildiği bu sistemde orijinal fikirlere kapılar çoktan çok sert biçimde kapanmış durumdadır.

Yetenek ve eğilimlerin dikkate alınmaması, örneğin sözel yeteneği olan bir öğrencinin yıllarca sayısal dersleri zorunlu olarak alması ve öğrenmesinin beklenmesi.

Sadece yüksek puan ve diplomaların amaç haline getirilmesi, öğrencilerin beceri ve isteklerinin önemsenmemesi.

İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite süresince, alınan eğitimler sonucunda bir cümle olsun İngilizce konuşamamız.

Eğitimin ticari bir sektör haline gelmesi ve piyasanın talepleri doğrultusunda kârlılık hesaplarının yapılması.

Ayrıca şu sorular da naçizane kanaatimce üzerinde düşünölmeye değer:

Eğitimin ilk yıllarından itibaren yarıştıran, test robotuna dönüşmüş öğrencilerin, yarınların doktor, mühendis ve öğretmeni olduklarında psikolojik durumları ne kadar sağlıklı olabilir?

Aydınlık yarınlarımız için eğitime ayrılan bütçe yeterli midir?

Son Sözler

Biraz trajikomik bir örnek olabilir ama yorum sizin: Her dersten kopya çeken ama din kültürü dersinden kopya çekmenin günah olacağı endişesiyle, sonradan gidip hocasından helallik isteyen öğrenciler sizi unutmadık. Sınav kâğıdına **“kopya çekmek kul hakkıdır”** diye yazan din kültürü hocası seni de unutmadık. Çünkü siz aslında eğitim sistemimizin bir özeti sizsiniz. Öğrenciler ezbere dayalı eğitim ve sınav sisteminin insafına bırakılınca araç olan sınavlar konunun ve öğrenmenin önüne geçerek bir amaç haline gelmektedir. Hâlbuki en basit ifadeyle özellikle din bilgisi gibi bir dersin, öğrencilere sevdirelip, dinin yaşamın içinden, sadece ezberlenmeyecek fakat aynı zamanda uygulanacak bir şey olduğunun öğretilmesi gerekmez miydi?

**“
EĞİTİMİN İLK
YILLARINDAN
İTİBAREN
YARIŞTIRILAN,
TEST ROBOTUNA
DÖNÜŞMÜŞ
ÖĞRENCİLERİN,
YARINLARIN
DOKTOR, MÜHENDİS
VE ÖĞRETMENİ
OLDUKLARINDA
PSİKOLOJİK
DURUMLARI NE KADAR
SAĞLIKLI OLABİLİR?**

GÜÇ KİMİN ELİNDE?

Hayatta olup biten hadiseleri anlamlandırma çabası felsefenin binlerce yıllık serüveninin esas gayesidir demiş olsak çok isabetsiz konuşmayız. Her dönem ve her çağ kendi şartlarını getirmiş ve her filozof farklı bir düşünceyle açınlanma sağlamıştır. Bin yıllık ortaçağ dönemi boyunca etkin olan Platon ve Aristo felsefeleri mutlak bilginin (idea) ya da “tüm” ün insanın dışında olduğuna inanarak insana bir had çizmiştir. Doğaya saygı, iyilik, cömertlik, cesaret gibi kavramlar önemsenmiş ve insanoğlunun bunlardan belli ölçülerde paylar alarak belli bir kıvam tutturdıklarına inanılmıştır. Modern çağ dediğimiz zamana gelince dışarıda olduğuna inanılan ve orada aranan “tüm”ün, insanın zihninde olduğuna inanılmaya başlanılmış ve böylece insana çizilen had kaldırılmıştır. Artık bu “üstün insan” kendinde bir gücü hissedebilir, doğaya hükmedebilir ve hakikati zihninde arayabilir. Güç insana hasredilince modern zaman filozoflarından Nietzsche daha önce sorulmayan bir soru sormuştur: “Kim istiyor?”. Yani hayattaki zıtlık ve cedelleşmelerin kaynağı ona göre isteyen “özne” lerin farklı olması ve bu yüzden çatışmalarıdır.

Varlığa hükmedebileceği fehmine kapılan insanoğlu kendine, diğer insanlara ve doğaya zarar verme konusunda hiç tereddüt etmedi. Zaten bir kere kendisinde böyle bir ihtimali hissettiği anda bunu sonuna kadar kovalaması kaçınılmazdı. Yaşamakta olduğumuz zaman dilimi kendi şartlarını henüz yeni peydah ettiği için bazı şeyleri anlamamız zaman alabiliyor; fakat geçmiş zamana bakarak, yani tarihe bakarak kendinde varlığa hükmetme gücü olduğunu, dünyayı ele geçirebileceğini hissedenden insanların hangi akıbetlere uğradığını görebiliriz. Mesela Hitler. Alman ırkına vadettikleri o kadar

büyüktü ki çoğu bunu sahici zannetti. Belki kendisi de Alman ırkına yeryüzünde bir imparatorluk sağlayabileceğine inanıyordu; fakat hesap edemediği ufak detaylar (mesela Rusya'da uçak benzinin donması) sonunu getirdi. Avrupa'da 17. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nin yenilemez olduğu düşüncesi hâkimdi. I. Dünya Savaşı sonunda tamamen ortadan kalktı. İkinci Dünya Savaşı'nın yegâne galibi ABD yakın zamana kadar rüyalar ülkesi ya da süper güç olarak görülürken kısa zamanda varlığı tartışılır bir hal aldı. Kısacası kimsenin istediği şeyler olmuyor. Herkesin kurduğu hayaller en yakın acı gerçekte deformasyona uğruyor. Kuveyt'te ilk petrol rezervlerinin çıkarılma-ya başlandığı tarih 1930'lar. O tarihten önce Kuveyt'in geçim kaynağı inci ticaretine dayanıyordu.

Çin yapay inciyi bulduktan sonra Kuveyt ekonomisi o kadar sarsıldı ki neredeyse açlık sınırına dayanacaklardı. Petrol çıkarılmaya başlanınca dünyanın en zengin ülkelerinden birisi oldular. Şimdi bu zenginlik Kuveyt'in kendisinden ya da kendi feraseti ve ileri görüşlülüğünden mi diyeceğiz?

Felsefenin de imkânlarına başvurarak şu sorunun cevabını arayalım; biz insanlar ya da insanlardan bazılarımız istediğimiz veya arzuladığımız her şeyi yapabiliyor muyuz? Eğer **"ben yapamıyorum; fakat çok parası ve nüfuzu olanlar istedikleri her şeyi yapabilirler"** diye bir cevap verseler bunu kesinlikle ispatlayamazlar. Çünkü insanın her arzuladığı şeyi yapabilmesi için en yetkin varlık olması gerekir ki böyle bir şey yoktur. Nitekim kendi ölümüne engel olamaz. Hatta ufacık sebeplerin sonunda hayatını yitiren güçlü kimseler vardır. Firavunu öldüren bir sinektir mesela. Peki, önerme şöyle olsa; **"ölümüne tabi ki de hiç kimse engel olamaz; fakat parası (ya da genel olarak nüfuzu) olan insanlar istedikleri bir çok şeyi yapabilirler"**. Burada bu önermeyi ortaya atan kişilere şunu

sormak gerekir; kaç tane nüfuzlu insan tanıyorsun ve bunların isteyip de yapamadıkları neler var? İnsanların kendilerini dışarıya karşı güçlü ve kudretli gösterme hastalığı olduğunu biliyoruz. Ancak yakından bakarak bazı şeyleri kavrayabiliriz. Mesela Donald Trump ABD başkanı olduğu zaman milyonlarca insan onda müthiş bir kudret fehmetti. Parası, karizması, aurası zahiren bir çoğumuz için **"sırtı yere gelmez vs"** görünümündeydi; fakat öyle bir baskıya maruz kaldı ki (facebook hesabı kapatıldı vs) derdini bile anlatamadan gitti. Demek ki ABD başkanı da olsanız istediğinizi yapamıyorsunuz. Bunun binlerce büyük küçük örneği vardır.

İnsan bir hüküm verirken ya da bir işe atılırken dışarısındaki dünyanın şartlarını hesap ederek bir analitik ameliye sonunda bunu yapar. Elindeki paraya bakar, zamanı hesap eder, daha az maliyet yollarını araştırır, daha kestirme yolları tetkik eder ve bunları eş zamanlı ve sofistike şekilde gerçekleştirir. Gelgelelim verili dünyanın parametreleri o kadar çoktur ki hesaba dâhil edilmeyen bir durum bütün vaziyeti kötüleştirebilir. Dolar kuru bir anda fırlayabiliyor ya da savaş çıkabiliyor mesela. Bizler bu gerçeği kabul ediyorsak (buna mecburuz) o zaman bu verili dünya şartları karşısında aciz pozisyonda olduğumuzu da kabul etmek durumundayız. Acizliğimizi bu mantık yürütme sonunda kavradıktan sonra bir **"yardımcı"** ya ihtiyacımız olduğu kendiliğinden fark ediliyor. Sahip olduğu yaşama şartlarının sayısız imkâna bağlı olduğunu ve bu imkânlardan birisi bile aksadığında ne yapacağını bilemeyen insan hangi refleksi gerçekleştiriyor? Allah cc'nin sıfatlarından birisi de Er- Rahim'dir. Bu ana rahmi ile aynı kelimden gelir. Yani küçücük bir et parçasıyken anne karnında beslenen insan doğduktan ve büyüdükten sonra kendi kendine besleneceğini sanıyorsa yanılıyor.

BİZ İNSANLAR YA DA İNSANLARDAN BAZILARIMIZ İSTEDİĞİMİZ VEYA ARZULADIĞIMIZ HER ŞEYİ YAPABİLİYOR MUYUZ?

ADEM İNCE İLE EĞİLMİŞ İNSANIN İMALİ ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

“
EĞİTİM ZATINI VE
GAYRINI, KENDİNİ VE
KENDİ HARİCİNDEKİ
DÜNYAYI, VARLIĞI,
MEVCUDATI BİLME
SÜRECİDİR. O
YÜZDEN DE BİR SONU
YOKTUR ZATEN.

Her tanım biraz eksiktir ve sınırlamalar içerir. Bir tanım yapıyorsanız muhakkak orada bazı şeyleri içine alır ve bazı şeyleri dışarda bırakırsınız. Siz bir eğitim tanımı yapmak isterseniz nasıl yaparsınız?

Kitabı okuduktan sonra biraz kafa karışıyor sanırım. Çünkü orada iki farklı şey var. Bir kavramın iki farklı tezahürü var. Birisi hali hazırda eğitim kavramı yani tezahür ettiği şekliyle bir kavram olarak değil de bizim algıladığımız bugünkü eğitim. Bir de olması gerektiği gibi eğitim ne olmalı, nasıl tanımlanmalı. Zaten diğeri az çok kitapta eleştirilen şey, yani bugünkü eğitim algımız bizim. Sıkıntılı, davranış değişikliği üzerinden dışsal bir eğitim algımız var. Diğeri ise, ben biraz bu eğitimin hali pürmelaline kitabın girişinde temas etmeye çalıştım aslında. Ama tabi üzerinde çok duramadım. Daha çok mevcut olanın eleştirisi üzerinden gittiği için kitap, ne olması gerekir, eğitim mahiyeti itibarıyla nedir'e çok kısa değinmişim. Gerçi kendini bilme kısmında biraz içeriğine değinmeye çalıştım. Bence bir insanın kendini bilme faaliyeti. Ben şöyle formüleleştiriyorum. Zatını ve gayrını bilmesi. Kendini bilmesi için de kendisinin haricindekileri de bilmesi gerekiyor. Yani varlığı, insanı, her şeyi. Hem kendi varlığını ve büyüklüğünü şeklinde hem de mevcudat anlamında var olanı da bilmesi gerekiyor. Bu yüzden kendini ve kendi haricindekini yani

zatını ve gayrını bilme süreci olarak ben nitelendirmişim. Yani Kant'ın insanı insan yapan şey eğitimidir, derken kastı aslında tam olarak bu. İnsan kendisini ve çevresindekileri bildiği zaman aslında eğitilmiş olabiliyor. Çünkü hayvanlarda da belli başlı bir şey var. Ona tam olarak eğitim diyemsek de talim diyebiliriz. Belli oranda talim diyebiliriz. Yani içgüdüleri ile doğuyorlar ama annesi babası av öğretebiliyor aslana. Nasıl avlanması gerektiğini annesinden babasından öğreniyor. Ama eğitim çok kapsamlı bir kavram, bence eğitimin altındaki talime giriyor orası. Aslında olması gereken kendini bilmesi ve kendi dışındakini bilmekten uzaklaşan ve talime indirgenen bir eğitim var zaten. Sıkıntı da burada. Tanım olarak çok zordur tanım vermek ama bence eğitim zatını ve gayrını, kendini ve kendi haricindeki dünyayı, varlığı, mevcudatı bilme sürecidir. O yüzden de bir sonu yoktur zaten.

Çalışmanızda bu eğitim sürecinin Batı'daki değişim ile birlikte (aydınlanma, modernizm) bir sekteye uğradığından bahsediyorsunuz. Modern eğitim sistemi bireyden neleri kopardı?

Modernite aşkınlığı kopardı en başta. Weber'den bu yana modernitenin büyü bozumu diye tanımlanması üzerinden gidersek aşkınlığı kopardı. Bireyi yatay ilişkilere hapsetti. Ama eğitim açısından baktığımızda da benzer bir tespit yapabiliriz. Çünkü tüm kadim medeniyetlerde eğitim kendini bilme faaliyet olarak tanımlanır ki; kendini bilmek de Tanrı olmadığının farkına varmak. Çok öz ifadesiyle çağdaş psikologlardan Wilhelm Schmid'e göre kendini bilmek demek, -Foucault'un yorumu budur- Tanrı olmadığının anlamak anlamına geliyordu. Kendini bilmek demek ne demek aslında bir insansın, bir beşersin, zaafının var, Tanrı olmadığının bil anlamına geliyordu kadim medeniyetlerde diyor. Bu aslında aşkınlık üzerinden bir tanımdır. Yani eğitim bir kendini bilme faaliyetidir, had-dini bilme faaliyetidir. Kendini bilmek; zaaflarını bilmek, nefsin temayüllerini yani olumlu ve olumsuz, Platon'un Devlet'inde ruhun diye geçer, ruhun olumlu ve olumsuz temayüllerini, eğilimlerini bilmek ve onu zaten olumlu yöne döndürmedir eğitim. Bu açıdan baktığımızda tüm kadim tanımlarda eğitim bir aşkınlık üzerinden tanımlanır. Tanrı değilsin, bir beşersin. Dikey bir ilişki kurulmuş ve bu dikey ilişki içerisindeki yerini bil anlamında bir tanıma var. Bu Uzak Doğu'da da böyle Konfüçyüs'ün tanımı da böyle.

Platon'un mesela daha çok işte mitolojiye dayanan bir medeniyet olarak tanımlarsak Yunan'ın, beşeri öğretilere dayalı bir medeniyet olarak Uzak Doğu veya din üzerinden daha çok şekillenen Orta Doğu'da ve tüm Yahudi, Hristiyanlık ve İslam'ı birlikte alırsak aslında hepsinin ifade ettiği şey şu: Dikey ilişki içerisindeki yerini bilmek ve varoluş sebebini, Varlığı tanımak. Eğitim aslında bu olarak tanımlanmış. Modernite aşkınlığı yıktı. Yani, Weber'ın isabetli tanımlamasıyla dikey ilişki değişti, yok oldu artık yatay ilişkiler içerisinde. Yatay ilişki olunca otomatikman işte davranış değişikliğine iniyor mesele dönüp doluşup. Bence yıkılan şey şu oldu modernite ile birlikte: içsellik. Yani bu dikey ilişki içerisinde kadim eğitim tanımlarındaki içsellik modernite ile birlikte tamamen dışsallığa dönüştüğü kanaatindeyim. Aslında bu direkt olarak modernite ile birlikte oldu ama modernitenin içerisinde farklı dinamikler de vardı. Modernite derken bu arada Descartes'den başlatılan hatta daha önceden başlatılan süreci kastediyorum. İçerisinde zorunlu eğitimin bugünkü Almanya'da yani ilk kez Prusya'da getirilmiş olması bu önemli bir kırılma ve içsellik akamete uğratan, eğitimi salt dışsal bir faaliyet olarak konumlandıran bir uygulamaydı. Tabi sanayi devrimi aydınlanma düşüncesi izdivacıyla şekillenen aslında yeni modern ulus devlet formasyonu içerisinde tüm o birinci kırılmanın da atlanarak eğitimin içsel bir yanının kalmadığı kanaatindeyim. Şu anda mesela Aydınlanma ve Sanayi Devrimi temelleri üzerine dayalı modern eğitim, ekonomik ve entelektüel arka planı bunlar; her ne kadar 80'den sonra değişiklikler olduysa da öğrenci merkezli eğitim ve sair değişiklikler olduysa da hala daha eğilimleri bunun üzerine dayalı ve bu eğitim sisteminde bir şey yok, içsellik yok. Mesela Platon'un tanımındaki eğitim ruhu güzel-den yana döndürme sanatıdır. Çünkü onda zaten iyi eğilimler vardır. Bakma gücü vardır, kötü de vardır ama onu iyiye yöneltme sanatıdır. Mesela Ruh tanımlanır. Gazali'nin eğitim tanımı na bakalım. Ruhun edimi olarak tanımlar. İçten başlar dışa doğru gider. Çok güzel bir tanımdır. Ben kitapta alıntılamıştım. Ya da Konfüçyüs'ün tanımıydı. ***"Kendini aşıp edebe yönelmek"***, içten başlayıp ama benliği aşıp edebe yönelmekle bitirmiş Konfüçyüs de. O içten başlayıp dışa doğru ilerleyen bir süreç iken ruhun edimi olarak başlayıp daha sonra davranışlara sirayet eden bir kavramken eğitim bence modernite ile birlikte tam aksi bir istikamete döndürülmüştür.

Ben bunu şöyle tanımlıyorum. Eğitimin iki boyutu var. Talim ve Terbiye. Bugün hala daha bakanlığımızın önemli kurumlarımızdan birinin de ismi bu zaten. Talim, teknik ve dışsal eğitimidir. Bu var olması gereken bir şey, yadırganması gereken bir şey değil. Ama terbiye ile birlikte olursa bir anlam ifade eder talim. Çünkü salt talim, dediğim gibi hayvanlarda da olan bir şey. İnsanı ayırt eden, Kant'ın dediği gibi bir şey bu değil. İnsanı insan yapan şey ya da Ali Şeriatî'nin tabiriyle beşeri insan yapan şey talim değil kesinlikle, terbiye. İster nefis terbiyesi diyelim ister ruhun terbiyesi diyelim farklı medeniyetlerde karşılığı olduğu üzere. En büyük değişim bu oldu bence. İçten tamamen dışa doğru bir yöneliş. Şu anda tamamen dışsal bir eğitim algılayışımız var müfredatta. Ne bizim ülkemizde ne de kapitalist ülkelerde içsel bir vurgu var artık.

Modernite Batılı toplumlarda kendi tarihsel kültürel dinamik-

leri içinde çıktı. Kitabınızda Türk eğitim sisteminden örnek veriyorsunuz. Eğitimde insanın içsel varlığından kopuş sadece Batı dışı toplumlarda mı gerçekleşti. Yoksa Batı'da da gerçekleşti ama bize nazaran süreklilik mi arz ediyor? Yoksa bizdeki gibi ciddi kopuşlar yaşanıyor mu?

Bu doğru, bizde daha yıkıcı olmuştur diyebiliriz. Mesela onla alakalı güzel bir kitap var. Türkiye örneğine oldukça benzer bir örnek aslında. Ülke olarak da Türkiye ile kıyaslanan bir ülke. Timothy Mitchell'in Mısır'ın Sömürgeleştirilmesi var mesela. O önemli bir kitap, okuduğunuz zaman aşinalık hissediyorsunuz. Türkiye örneğinden ne kadar benzer süreçlerden geçtiğini fark ediyorsunuz. Mısır'ın sömürgeleştirilmesinden kastı şey değil yani Napolyon tarafından işgal edilmesi, fiili bir sömürgeleştirme değil zihinsel bir sömürgeleştirmeden bahsediyor Mitchell kitabın içerisinde. Eğitim de var önemli bir yerinde. Fransızlarla birlikte modern eğitim geliyor Mısır'a. Mısır'da modern eğitim geldiğinde çok ilginçtir diyor, Mısır'da var olan eğitim sistemi getirilen modern eğitimden daha ileriye. Mesela örnek veriyor. Bu yabancı bir yazar bakın. Ezher örneğini veriyor. Modern öncesi eğitim diyelim buna, her zaman geleneksel demekten kaçınıyorum, çünkü geleneksel deyince malumunuz genelde erken modern eğitim kast ediliyor, mesela ezberci, dayakçı, O Pink Floyd'un Another Brick in the Wall şarkısında geçen o tipoloji aslında erken modern eğitim. Freire'in bankacı eğitim modeli dediği geleneksel diyor ama modernitenin gelenekseli o, daha öncesi yok. Yani premodern, modern öncesi dönem tabir edilmez zaten eğitim çalışmalarında. Burada Mitchell modern öncesi döneme iniyor. Diyor ki, modern eğitim geldiğinde ki bu ezberci ve disiplin-

linci eğitimidir, Mısır'ın eğitim sistemi daha ileriye. Mesela ne vardı. Diyor ki eğitim geldiğinde katı öğretmenci, disiplinci bir eğitim geldi. Fransız eğitim modeli zaten ilk okulun, eğitim sosyolojisinin ortaya çıktığı yer Fransa aslında. Disiplinci, katı, öğretmenin merkezde olduğu ciddi bir disiplin öznesi olduğu bir sistemdi. Ve her şey öğretmen üzerinden yürüyor. Fakat diyor Mısır'ın kendi eğitim sistemi vardı. Yani örneğin halka sistemi vardı diyor. Mesela bir camiye, medreseye veya işte Ezher'e gidiyorsunuz. Orada halkalar var. Hocanızı kendiniz seçebiliyorsunuz, halkanızı kendiniz seçebiliyorsunuz ve herkes halkalara katılarak eğitim görüyor. Eğitimde hocanın otoritesi var, ama modern eğitim sistemindeki gibi bir kurallar ve disiplin bütünlüğü yoktu Mısır'da. Böyle katı bir disiplin yoktu. Tam tersine hocaya karşı gelebilirsin, hocaya karşı sav ortaya atabilirsin. Bu şeyde de gayet mevcut. İslam dünyasındaki eğitim sisteminde mevcut aslında. Tanıl Bora'nın çevirdiği Müphemlik Kültürü ve İslam kitabındaki biraz da onun karşılığı zaten. Öğretilen şeyler mutlak değil aslında. Öğretilen hocanın kendi rey, kendi kanaati, kendi okuması. Sosyolojiyi ele alırsak mesela. İşlevselciyi de öğretiyoruz, çatışmacıyı da öğretiyoruz. Onun da haklılık payı var onun da. Bunun gibi aslında. Mısır'ın o dönemdeki eğitim sisteminde savlar vardı ama karşı savlar da vardı. Örnek vereyim Ebu Hanife eğitimci aynı zamanda, iki tane büyük öğrencisi var. İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf. Hanefi mezhebinde mezhepte müçtehid diye geçer bu ikisi. Ama hocalarına karşı mutlak bir itaatleri oluşmamıştır. Hocaların kararlarına üçte ikisine muhalif tavır takınmışlardır. Nitekim ilmi-hallerde birçok konuda Ebu Hanife'nin görüşü budur, İmam Muhammed'in görüşü budur, Ebu

Yusuf'un görüşü budur denir. Bu bence çok güzel bir eğitim algısı. Hocalarına saygıda kusur etmezler ama Batı'daki o ilk modern eğitim ortaya çıktığında modern eğitimin ezberci aktarma işlevi, o bankacı dediği Freire'nin, bizde yoktu yani. Bizim İslam dünyasında hiçbir zaman var olmamıştır böyle bir eğitim anlayışı. Bizde savlama ve karşı savlama var. Delil üzerinden yürüme var. Bir kanaat varsa delillendirmek lazım onu. Yani teoriyi desteklersin ve başka teorilerin de varlığını bilerekten zaten bilim adamı şunu söyler. Her zaman en doğrusunu Allah bilir, benim kanatım budur ama ben faniyim. Bu şu açıdan çok güzel. Kendini bilme demiştin ya, o açıdan çok güzeldir bu ifade. En doğrusunu Allah bilir. Çünkü ben tam değilim, her şeyi bilmiyorum, her şeye vakıf değilim, bilebildiğim kadarıyla benim okumam budur. Mitchell'in kitabı bence bizim İslam dünyasındaki eğitim algısını çok güzel ortaya koyuyor. Kendisi de sitayişle bahsediyor zaten bu eğitim algısından, usulünden. Daha sonra modern eğitim geldi ve Mısır'ın eğitim anlayışı geriye gitti diyor. Belki dediğiniz üzere o kırılma yaşandı diyebiliriz. Bizde de Tanzimat'ta yaşanıyor o süreç. Biz tabi Batı'yla hep bir temasımız olduğu için bizdeki kırılmadan daha fazla kırılma olmuş olabilir Mısır gibi ülkelerde. Reformlar jakoben tavırla geldi ama yine de Tanzimat'tan başlayıp en kötü ihtimalle Cumhuriyet'e kadar süren bir dönem var. Bunun içinde jakoben sayabileceğimiz II. Mahmut dönemi gibi şeyler de var. Aslında olsa bile tedrici bir dönem yaşadık bence biz belli oranda. O yüzden bizde böyle bir toslama olmadı. Ama bazı ülkelerde oldu bu. O yüzden Doğu'nun tecrübesinde en azından Mısır gibi ülkelerde bahsini ettiğimiz süreç daha buhranlı geçmiştir kanaatindeyim.

Türk eğitim sisteminde tedrici bir süreçten bahsettiniz. Çalışmanızda Türk eğitim sistemi üzerinden bir eleştiri de yapıyorsunuz. İdeolojik, politik zemine dikkat çekiyorsunuz. İnsanın kendisiyle, varlıkla, yarıtıcılığıyla, ekolojiyle, doğayla bütünlüklü bir bağ kurabilmesi formel eğitim sistemi içerisinde mümkün olmayabilir ama sivil toplum kuruluşlarında ya da sivil alanda mümkün olabilir mi?

Sivil alanda da bizim temel sınırlarımız şu aslında, sivil alanı hiçbir zaman anlayamadık. O Şerif Mardin'in Türkiye'de sivil toplum üzerine çalışmalarında bahsettiği üzere sivil alan hiçbir zaman layıkıyla yer edinmedi bizde. Sivil alanımız yok hala bence. Bizim sivil alanlarımız da devletle eklemlenmiş yapılar. Mesela sendikalar sivil toplum kuruluşları normalde. Ama hepsinin hükümetlerle çok yakın bağları var ve onun üzerinden işliyor zaten sistem politik tamamen. Gramsci'nin söylemiş olduğu hegemonya kavramını açıklarken kitapta bahsetmiştim, O Doğu'yu ayırıyor. Doğu'da Devletin her şey olduğu ve politika çökerse devletin yani toplumun da çökeceğini söylüyor. Bu çok yanlış değil. Bu Osmanlı'daki özel mülkiyetin olmamasından kaynaklı bir durum. Yani Osmanlı'nın uygu-

ladığı toprak sistemi, zenginleşmeye izin vermeyen bir ekonomik sisteme bağlı. Mesela yerel eşrafın hiçbir zaman gelişmesine izin vermemiş Osmanlı. Geliştiği zaman müsadere etmiş. Batı'da sivil alanın ortaya çıktığı dönem coğrafi keşiflerle birlikte eşrafın devlete karşı güç kazanması yani devlete karşı sivil alanın olmuş olması ve Fransa'daki aydınlarla bakalım, hepsini destekleyenlere bakalım, bu eşraf devletten güçlü zaten. Sivil alan oluşturmuşlar kendine. Bizde devletin kendi paşaları hariç hepsi bürokratlar zaten. Bir zengin sınıf hiçbir zaman oluşmamış. Bu kötü bir şey mesela. Bu her ne kadar mesela Kemal Tahir gibi Osmanlı'nın çok daha yüceltilmesine sebebiyet verdiyse de çok güzel görünen bir özelliği oldu ise de, bugün Anadolu'yu örnek alalım, Anadolu'nun neresine gidersek gidelim paşa ve devlet ricali haricinde herhangi bir yapı bulamayız. Mesela Diyarbakır'da bakıyorsunuz Hasan Paşa Camii, falanca Paşa Köprüsü, hepsi bürokratlar tarafından yapılmış. Çünkü yerel bir zengin yapmış yapı yok Anadolu'da. Bugün Anadolu'ya gidelim Ceyhan nehrinin hemen yanında Sabancı Camii var. Sabancı yerel bir eşraf ve oraya yatırım yapmış. Bu önemli bir şey bence. Anadolu'nun mamur olmasını da sağlıyor. Bence en önemli boyutların-

dan bir tanesi şu. Sivil gelişmeyi akamete uğratmış. Hiçbir zaman izin vermemiş. Ya devletin nez-dinde gelişeceksin ya da öyle du-racaksın. Sivil alanın gelişmesini kastediyorum. Mütefekkirimize bakalım Osmanlı'nın son dö-ne-minde hepsinin devletle bağı var. Hepsi maaş alan insanlar. Mesela Şerif Mardin'in bir kitabında Din ve İdeoloji ya da İdeoloji kitabın-da olacak bir sorusu var buna yönelik, tam da bu konuyla ala-kalı. Diyor ki bizim Osmanlı'nın son dönemindeki mütefekkirler, düşünürler hep devletin beka-sı için düşündüler. Nasıl devleti kurtarırız yıkılmaktan diye, ama ilginçtir aynı dönemde Avustur-ya-Macaristan da zor durum-daydı, O da imparatorluktu ama içerisindeki hiçbir düşünür dev-leti düşünmedi. Yani sivil alan-da çaba harcamışlar, devlet için hiçbir şey yapmamışlar. Devletin yıkılması umurlarında olmamış veya işte Fransa'da Fransız İhti-lali buhranlar, hiç kimsenin umu-runda olmamış. Yıkılır, kurulur diye düşünülmüş. Bunun sebebi ne olabilir diye sormuş Şerif Mar-din. Bence verdiği cevap çok ye-terli değil. Diyor ki bence sebep şuydu: **"Bizim düşünürümüz bu yıkımın tabii bir yıkım olmadığını düşünüyordu. Yani Osmanlı'nın yıkımını yıkılışını, tabii değil suni bir yıkım olduğunu, dışardan zorla yapılan adaletsiz haksız olduğunu düşünüyordu. Bu yüz-den sahip çıkmak istiyordu. Bu minvalde düşünce üretiyordu."**

diyor. Aslında cevap Gramsci'nin dediği sivil alan bizim düşünür-ümüz şunu çok iyi biliyordu. Dev-let yıkılırsa toplum yok ki, devleti kurabilecek bir yapı yok. Gram-sci'nin orda çok güzel bir tabiri var. Devlet surdur, suru yıktığınız zaman Batı'da hep siperlerle do-ludur, devam eder yıkamazsınız. Onlar tekrar tekrar kurarlar suru. Ama Doğu'da devlet her şeydir. Devleti yıktığınız zaman geri-de hiçbir şey yoktur. Direk işgal edebilirsiniz. Kuramazlar yani, o sivil alan yok, oluşmamış. Bence bu bizim en önemli eksiklikleri-mizden birisi. Bu yüzden bahsini ettiğimiz bizim sivil alanda böyle bir şey mümkün olabilir mi? Yani eleştirdiğimizin tam tersi bir eği-tim modeli uygulanabilir mi si-vil alanda? Sivil alanımızda hep devlet gibi çalışıyor, mantığı da o. Mesela neler var sivil alanda sıbyan mektepleri var. (İLEM İLKE örneğinde ne düşünürsünüz) Daha çok akademik alanı kaste-diyorsunuz. Ben daha çok küçük yaşlardan başlayan eğitimi kast ediyorum. Sizin bahsettiğiniz çok küçük bir yer. Ben de aynı konuda mutabıkım. İLEM'in ve Lütfi Su-nar, Ömer Türker, İhsan Fazlıoğ-lu, İbrahim Halil Üçer'in onların birlikte yaptıkları işler gerçekten takdire şayan bulmuştum. Katı-lıyorum, kendini bilmeye yönelik faaliyetler gerçek eğitim olarak tanımlanabilir kesinlikle. Ben sivil alanda eğitim denilince örgün ve örgün olmayan eğitime gitti ak-lım. Ben o alanda olamayacağı

düşüncesindeyim. Mesela sıbyan mektepleri üzerinden bu okul gibi tıpkı orası gibi tasarlanıyor. Milli eğitim nasıl yapıyorsa onlar da öyle tasarlamaya çalışıyorlar. Bunun üzerinden yapılamaya-cağı kanaatindeyim. Sizin dedi-ğiniz daha entelektüel seviyede kesinlikle o konuda mutabıkım. Kesinlikle oraya katılanlar eğiti-me dair öz bir bilinç kazanabile-ceklerdir. Bunların artması lazım. İnşallah artar. İşte orası çok geç kalıyor. Onu da not etmiş olayım. Eğitimde o nokta o kadar geç ki. Biliyorsunuz İLKE'ye ya da İLEM'e gidenlerin mantalite olarak da belirli insanlar gidiyorlar. Herke-si kapsayan bir şey yok. Program açısından söylemiyorum ama maalesef bizde işler ideolojik yü-rüdüğü için İLEM açısından de-ğil diğer taraf açısından, solcu bir öğrenci mesafeli durur, oraya gitmez. Kendi problemi olarak söylüyorum bunu yani İLEM'in bir problemi değil. Çünkü BİSAV da İlem de hemen her konuda, BİSAV, Heidegger'le alakalı me-sela kitaplaştı aynı zamanda bir okuma grubu yürüttüler. Çok rahat herkesin katılabileceği, ideolojik herhangi bir şey içe-rmeyen her konu hakkında bunu yapıyorlar zaten. Ama bence katılımımda katılımcılar açısından ideolojik bir bakış açısı oluşuyor. Bu da bunu engelliyor onu kast ediyorum aslında. Orası çok geç bir kişinin karakterinin oluşumu için kendini bilen bir karakterinin oluşumu için çok geç bir safha. Ama üniversite öğrencisi için en azından o mecraya gidebilecek-ler için büyük bir nimet olduğu kanaatindeyim.

Birleştirilemez ama yine de alanın uzmanına sormak istiyorum. Geleneksel eğitim ile modern eğitim birleştirilebilir mi ya da birleştirmeli miyiz?

Kast edilen eski medrese sis-temi galiba. Çünkü şuan devam eden medreseler de var. Onla-

rın eğitim sistemleri de modern eğitim ile birleştirilmiş sistemler. Modern eğitim sistemi ile oluşturulmuş müfredatları yapıları genel yaklaşımları falan. Bence de birleştirilemez gelenekle modernite. Buradaki kastım Freire'nin dediği değil; kadim, antik bir yapı olarak bahsediyorum. Bence birleştirilemez. Çünkü felsefi temelleri çok farklı. Birleştirdiğimiz zaman ortaya bambaşka kendi amaçladığımız, maksatlardığımız şeyin dışında bambaşka bir şey ortaya çıkıyor. Hesaplamadığımız bir sonuç ortaya çıkıyor düşüncesindeyim. Şu anda zaten Anadolu'da da mesela Siirt'te görev yaptım ben. Orada bir sürü medrese var. Ziyaret etmişim. Eğitim yapıları, oradaki talim metodu falan erken dönemi modernitenin, erken dönem modernliğin benimsediği talim metodolojisini uyguluyorlar. Ve o Freire'nin bahsini ettiği, bankacı eğitim modeli dediği hala o eğitim modelini uyguluyorlar ısrarla. O yüzden şöyle bir şey oluyor. Ne çok eskiye kayabiliyor en de yeniye hitap edebiliyor. Arada kalmış insan tipolojisini de gözlemleyebiliyoruz. Sokakta her yerde görüyorsunuz medreseye giden çocukları. Ne modern dünyayı tanıyorlar, bu da çok büyük bir yanlışlık, yani modern dünyaya çok uzaklar, çok korkaklar, çok ürkekler bu konuda. Bir yandan da tamamen geleneksel değiller. Geleneksel derken kadim de değiller. Arada kalmış bir insan tipolojisi olmuş ve şu anda dünyanın geldiği yer ortada. Sonuçta biz şuan insan yetiştirebileceksek çağdaş malumatı da öğretebilmemiz lazım aynı zamanda. Çünkü insanın kendisini bilmesi için en önemli ifadelerinden biri insanın -Burckhardt'ın Aklın Aynası'nda bahsini ettiği üzere- kendini aldatma biçimlerinden kurtulması gerekir. İnsanın kendini aldatma biçimlerinden kurtulabilmesi için kendini bilmesi için kendini aldatma

biçimlerinden sıyrılabilmesi kurtulabilmesi lazım. Fakat bunu yapabilmesi için karşı karşıya olduğu dünyayı çok iyi tanıması lazım. Yoksa kendini aldattığının farkına varamaz. O yüzden mümkün olmadığı kanaatindeyim ki şey şerhini de düşmüş olayım. Mevcut var olan yapılar bu yapılmaya çalışılan ikisinin meczedildiği bir yapı aslında. İki arada bir derede bir insan tipolojisi ortaya çıkıyor. (Kimliksiz) Kendisi bir kimlik konumlandırması yapıyor ama dış dünyaya çıktığında kimliği sağlam zeminlere oturmuyor ve ötekiyle tanıştığında direk ürkek bir pozisyonda. Yani ötekini tanımıyor, ötekinin dünyasıyla hiç karşılaşmamış. Ondan uzak duracaksın, bunu okumayacaksın, şu kitapları okuyamazsın, şu literatürü okuyamazsın ki bunlar eski medrese tavrı değildir. Medrese tavrında işte o İslam dünyasında çeviri faaliyetlerini olduğu dönem mesela tüm metinler çevrilmiş. Her şey bilinmek istenmiş. Niye? Peygamberin hadisi var en başta. Hikmet ümmetin yitik malıdır. Onu nerede bulursa oradan alır. Onu Yunan metinlerinde de bulabilir ki bulur, onu Uzak Doğu'da da bulabilirsin, çağdaş filozoflarda da bulabilirsin. Yani İslam düşünürleri de böyle bakıyorlar. Hiçbir zaman ötekiyle yüzleşmekten korkmadılar, ötekiyle yüzleştiler, birlikte yaşadılar en önemlisi aynı şehirlerde. İslam şehirleri zaten ötekiyle var olan şehirlerdir. Hiç homojen bir İslam şehri yoktur. Burada önemli olan yüzleşmektir. Ötekiyle yüzleşirsin, kültür alışverişi de yapılır. Bu sadece onu reddetmek için yüzleşmek değil. Doğrusu varsa alınır da bundan da hiçbir zaman gocunmamıştır İslam dünyası eski dönemde. O yüzden bu yeni medreseleri ayırt etmek istedim.

Çalışmanızda sağlıklı yaşam sendromundan bahsediyorsunuz? Modern insanın sürekli bir sendrom geliştirme hali hakkın-

da ne düşünüyorsunuz? Geçmişte bu durumlar daha mı doğal karşılanıyordu?

Evet doğru sendrom çok. Evet daha doğaldı. Ahmet Haşim'in Müslüman Saati makalesi gerçekten bu bahsini ettiğiniz süreci çok net bir şekilde tam o geçişli yaşayan adamın tecrübesini anlatıyor. Bence o dikkate değer. Eskiden diyor orda Müslümanın kısa fakat mutlu bir günü vardı. Yani sabahla başlayıp akşamleyin biten kısa mutlu bir günü vardı. Mekanik zaman algısı bence bu tüm yaşadığımız kaygıların altında yer alan şeylerden bir tanesi. Mekanik zamanın hayatımızı işgal etmesi, mekanik zamana göre şekillendirilmesi. Simmel'in çalışmalarında metropol hayatı üzerine yaptığı çalışmalarda en fazla yaptığı vurgu şey, zaman üzerinedir. Ellias'ın zaman üzerine bir kitabı var. Orada şeyden bahsediyor, tabii zaman algısından: Ay ve güneşi, ayın faaliyetleri üzerinden zaman algısı bu tabii olarak konumlandırılan bir yapıydı. Ama şuan öyle değil. Şuanda İzmir'de de olsanız sekiz beş, Kars'ta da olsanız sekiz beş arası çalışıyorsunuz. Coğrafi bir zaman algısı yok, mekanik bir zaman algısı var. Belirlenmiş net bir şekilde. Şu da oluşmuş mesela. O mekanik zaman algısıyla birlikte zaman hızlanmış. O hızlanma bir reaksiyon modern toplum içerisinde, o bir his aslında zamanın hızlandığı falan yok. Dakiklik mesela Simmel'in vurgu yaptığı konulardan bir tanesi. Metropol hayatında dakikliğin olması zaman baskısı oluşturuyor. Ve o birleşen zaman deneyimleri yaşanmaz metropol hayatında. Ama kırsalda yaşanabilir. Kırsal diyor çünkü, tam da kırsal tanımlı yaparken o Ahmet Haşim'in Müslüman saatini tanımlar gibi tanımlıyor. Kırsal diyor daha böyle aheste bir şekilde zamanın ilerlediği daha şey daha tabii seyri içerisinde bizim de sanki vücudumuzun

coğrafyaya uyum sağladığı bir insan kozmolojisi içerisinde, kendini merkeze alan değil aslında kendini varlığın içerisinde konumlandıran hani kozmoloji içerisinde o tabii zaman anlayışından yapay zaman anlayışına geldik. Kaygıların sebebi şu. Birincisi bu mekanik zamanın gelmesi. Ahmet Haşim diyor ki bizi artık kaygılı şeyler bekliyor. Bugün yaşadıklarımızı söylemiş. Birincisi bu, ikincisi de hayatın aslında bir mutlaklaştırılmasına yönelik bir bakış açısı. Mesela artık survival toplumundan bahsediliyor. Sağ kalma toplumu. Pandemide bunu çok daha net gördük biz bunu. Hayat değer olarak bununla ifade ediliyor: Nicelik. Ne kadar çok yaşarsan ne kadar etkinlik sergilersen o kadar iyidir. Zaten olabildiğince hayatta kalma prensibi var. Bu önemli bir şey. Ama ben insanların kendilerine hastalık isabet ettiğinde hala daha şey denilirdi. Benim eniştem kanserden vefat etti bir buçuk sene önce. Mesela şey diyordu yani olduğunda. Yapacak bir şey yok Allah'tan geldi, hayırlısı. Bak bu bakış açısı bir sendrom oluşturmaz insanda. Ne sendromu oluşturacak ki? Bu otomatikman kendini inanç perspektifinde konumlandırmış ve anlamlandırmış yani yaşadığı şeyi. Diğerini anlamlandıramıyor ama. Diğerini şuna bakıyor. Bana geldi isabet etti, bu olay adil değil. Niye ben? Mesela en önemli dizilerden bir tanesi Breaking Bad dizisi var. Bir öğretmen kanser olduğunda, öğretmen öyle diyor. Konuşma yapıyor partide. Diyor ki, ilk kansere yakalandığımda kendime sorduğum ilk soru şu oldu: Neden ben? Neden bir başkasına değil de bana geldi bu olay?

Bu soru sendrom oluşturur zaten. Ama bizde öyle değil. Bizde yapılacak bir şey yok. Tıpkı Yusuf'un babasının yaptığı gibi. Bana düşen sabretmektir. Başıma bir iş geldi, musibet geldi. Bir sendroma girmeye gerek yok. Güzel bir sabırdır bana düşen. O kadim kozmoloji içerisinde bu yaşadığı belki şeyden de bahsetmek lazım. Mesela acı da patolojik bir zeminde ele alınıyor. Acı kültürel zeminin tamamen yok etti. İnsanlar acısını yaşıyordu. Birisi öldüğünde yas tutuyordu insanlar. Zaten bu kültürel pratikler acıyla baş edebilmenin kültürel zeminini oluşturuyordu. Mesela cenaze töreni önemlidir. Cenaze töreni onunla kalıcı bir şekilde vedalaşmayı sağlar. Veda edersin. Toprağa girdiğinde ölü en yakının da olsa bir şekilde teskin olursun. Onunla kalıcı bir şekilde vedalaşırsın. Mesela denizde boğulup cesedi bulunmayan insanların yakınları teskin olamaz. Hep içlerinde bir şey vardır yani. Ama o kültürel pratikler yok oldu. Mesela yas tutma cenaze töreni, Batı'da yakıyorlar insanları kre-

matoryumlarda. İngiltere'de artık gömme olayı çok az. Her yerde krematoryum var, yakılıyor insanlar. Törenler gittikçe azalıyor. Ve o şeyin bahsettiği bir şey Talal Asad'ın Seküler Çeviriler kitabında güzel bir şekilde bahsediyor bundan. Acının kültürel zeminin yok etti. Bu neye sebebiyet verdi. Acının patolojik bir şekilde değerlendirilmesine sebebiyet verdi. Karşılaşıldığında patolojik olarak, acı olarak ele alınıyor bugün. Katlanamıyorsunuz ve önlem alıyorsunuz. Yakını ölen biri artık

direk sakinleştirici alıyor. Benim yakın zamanda başka biri Almanya'da vefat etti. Sakinleştirici verdiler hemen. Niye? İnsan acıyla olgunlaşır. Dostoyevski'nin en önemli vurguladığı şeylerden bir tanesi Avrupa'nın Kıta Avrupa'sının uzaklaştığı en önemli şeylerden bir tanesi acı çekmektir. Bu çok önemli bir şey. Demin bahsini ettiğim hepsini birlikte değerlendirmek lazım. Zaman, hayatta kalma toplumu, acının patolojik bir zemine indirgenmesi bunların hepsini bir araya topladığımızda aslında sendrom yaşanması normal. Çünkü, bu mesela yakın zamanda ötanazi yapılan bir adamın videosu dolaşıyordu. Mesela bu çok ilginç bir şeydir. Bu açıklanamaz. Ama sağ kalma toplumu ve ölümün yazgısallığının reddedilmesi, aslında bir yandan kadim kozmoloji içerisinde bunlar normaldir. Ölüm zaten faniler için vardır. Bu normaldir. Birisi öldüğünde yasını tutarsın, kültürel pratikler vardır. Ona gereken ihtimamı gösterirsin. Törenini yaparsın, mezarını yaparsın, yasını tutarsın. Kültürel zemin içe-

risinde başa çıkarsın. Başa çıkma metotları vardır. Ben bu özetle sendromların modern olduğu kanaatindeyim. Kadim kozmoloji içerisinde bununla başa çıkma pratikleri vardı. Bireyin mücadelesi, birey yoktu kadimde. Birey olduğu için bugün, birey başa çıkamıyor bunlarla.

Çalışmanızda Shayegan' a atıfla "yaralı bilinç" ten bahsediyorsunuz. Burada biraz daha açar mısınız?

Shayegan'ın yaralı bilinç nitelendirmesi, her ne kadar Doğu toplumlarını modernleştirme isteği ve arzusuyla yaklaşımı çok da benimsediğim bir yaklaşım değil ama yaptığı tespit çok doğru. Özellikle şu kısmı; Batı'da inşa edilen bireyin temellerinin çok sağlam olduğunu ve o temellerin bir anda inşa edilmediğini ve bunun da büyük oranda dikey ilişkilerin kırılmasında birey tanrı münasebetlerinin üzerinden yürüdüğü, Doğu'da bunun gerçekleşmediği bunun gerçekleşmemesi üzerinden ama bu gerçekleşmiş gibi tüm her şeyi Batı'dan alma iştiafının oluşmuş olmasından dolayı bunun bir yaralı bilinç sebep olması. Yani Doğu'nun Galile öncesine, insan ve Tanrı arasında hiçbir şeyin olmadığı, çatışmanın olmadığı mesela İsmet Özel' in şey benzetmesi benim çok hoşuma gider. İsmet Özel Doğu ve Batı'yı şu örnekler üzerinden anlatır: Hz. İdris ve Promete üzerinden anlatır. İnsan-Tanrı ilişkisi Hz. İdris örneğinde en güzel şekilde vardır. Hz. İdris de miraca çıkmıştır. Ben burada kalmak istiyorum deyip, Tanrı'nın inayetiyle orada kalmıştır. Allah inayet etmiştir, kalabilirsin demiştir, rahmettir lütuftur. Allah insanı sever ve onun isteklerini önemser. Şeyde ise bu çekişen filmlerden bile anlaşılabilir. Batı dünyası Hz. Nuh filmi çekildi. Diğer tüm peygamberlerin birçoğunun filmi çekildi Hollywood

endüstrisi tarafından. Hepsinde de çok bariz göze çarpan şudur, Müslümanların ilk gördüğü anda rahatsız olduğu şey şudur. Peygamber bile Tanrı'yla çatışmaya girer. Mesela ben çok iyi hatırlıyorum. Hz. Nuh, Christian Bale'in oynadığı, Hz. Nuh'u oynuyor kendisi. Ona diyor ki Kızıl Deniz'e git. Ardından hemen inkara kalkışıyor peygamber. Hani geldik hiçbir şey yok falan. Ona diyorlar hani senin Tanrın, diğerlerinin yapması çok normal diğerleri dönüyor ama Kur'an'a göre aslında peygamber dönüyor. Hz. Musa dedi ki, 'Rabbim beni doğru yola yöneltcektir.' Bitti, sabredin. Peygamberin çok net bir tavrı var. Çünkü vahye muhatap bu adam. Ama Batı'daki birey bu, bizdeki birey Allah büyüktür, Allah kerimdir. Biz hala O peygamberin devamı gibi davranırız. Bir şey başımıza geldiği zaman, yapacak bir şey yok, Allah büyüktür, beni buradan başka bir yere yöneltir. Benim için hayırlısı budur yani gibisinden davranırız. Batılı birey böyle davranmaz. Kendi filmlerindeki peygamber algısı gibi hemen çatışmaya girer. Onlarda insan-tanrı ilişkisi çatışma üzerinden şekillenmiş. O yüzden de öldürebilmişler zaten Tanrı'yı. Zamanla o yol oraya çıkmış. Bizde o yol hiçbir zaman oraya çıkmadı. Galileo ilk çatışmanın başladığı yer, aklın kurca-landığı yer. Bizde hiçbir zaman çatışma olmadı ki. Bizde hep Allah insan ilişkisi, biz hep tövbe- karız, O rahmet eder. Başımıza ne gelirse yine de yardımı ondan ararız. Çünkü şeydir yani bu yakın zamanda vefat eden Fransız filozoflardan Jean Luc-Nancy çok güzel bir benzetmesi vardır. Dinlerde insan- tanrı ilişkisini araştırırken İslam'a geldiğinde dikkatimi çeken şeylerden birisi şu oldu diyor. Tüm surelerin başında Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla başlıyor. Bu diyor, çok önemli bir şey diyor. İslam'da her işe baş-

larken Rahman ve Rahim adıyla derler diyor. Bunu Müslümanlar çok düşünmemiş ama adam düşünmüş. Bu ne demek bu Rahman ve Rahim olması demek şu demek, insanın tüm küçücüklüğüne rağmen büyük olma şansını veren bu lütfu bahşeden Allah var. Böyle bir Tanrı anlayışı var. Ben küçüğüm ama beni büyük gören, yani rahmet demek ben küçüğüm ama sen beni bağışlıyorsun. Hani o çatışma ihtimaline hiç yer vermiyor. Bu işte Hz. İdris olayı, lütfu yani. Bir gayri müslim bile bunun farkına varabilmiş aslında bu ilişkinin. Ben buradan yanlış bilince bağlamıştım. Yaralı bilinçte o bireysellik gelişmemiş olmasına rağmen onun ürünlerini alıp ikame etmeye çalışma var bu zaten bambaşka buhranlar ortaya çıkartıyor. Fakat biz bunun da ötesine gittik şuanda. İlk tosladığımız zamanlar Shayegan'ın tespitleri doğrudu yani Tanzimat döneminde geçiş dönemlerinde falan. Biz şuan onun çok ötesindeyiz. Ahmet Davutoğlu'nun bir çalışmasında makalesinde çok güzel bir tabiri vardır. Medeniyetlerin ben idraki. Bugün kendi ben idrakimizden hiçbir şekilde haberdar olmadan Batı'nın ben idrakiyle şekillenen bir kimliğiz. Mesela sanat olsun müzik olsun eğitim olsun bilim olsun, ilim olsun hepsinde Batı'nın ben idrakini içselleştiren, bu şekilde büyüyen bir nesil var. Bunun içine doğuyoruz. Bence daha çok yanlış bilince tekabül ediyor. Şerif Mardin çok güzel bir tabir getiriyor buna. Buğulu gözlüklerin ardından dünyayı görmek. Yani bulanık bir dünya, hiçbir şey net değil. Baktığımız şeyi tam olarak göremiyoruz. Bu Marksist anlayışla yabancılaşmayı doğuruyor yanlış bilinç. Bence bizim gibi ülkelerin eğitim anlayışını çok güzel örneklendiriyor düşünce-sindeyim.

sefer düşü

O, yeryüzünü yaşanması
bir yer yapmıştır;
Öyleyse onun her
tarafını dolaşın ve
Allah'ın verdiği
rızıktan pay almaya
çalışın. Ama (hiçbir an
aklınızdan çıkarmayın
ki) yine o'na
döneceksiniz! (Mülk:15)

KÖLN DOM KATEDRALI

Ailece seyahat etmeyi, yeni yerler keşfetmeyi seviyoruz. Rabbimizin bize bahsettiği fırsatları elimizden geldiğince, sağlığımız elverdiği ölçüde değerlendirmeye çalışıyoruz. Yurt içi ve yurt dışı gezileri yeni insanlar ve kültürleri tanımak için bulunmaz nimet. Yurt dışına her çıktığımızda ülkemizi daha da özlediğimizi fark ediyor; tefekkür, muhakeme ve bolca muhasebe yapıyoruz. Çantamızı sırtımıza takıp Yara-dan'ın; **“öyleyse dolaşın”** ayetine mazhar olabilmek için cennet vatanımıza öncelik vererek, doğusundan, batısına, güneyinden kuzeyine gezmeye, gezerken öğrenmeye yeni yerler keşfetmeye devam ediyoruz. Uçak biletlerini takip ederek uygun promosyon bilet yakaladığımızda hemen değerlendiriyoruz. 2010 Suriye, 2017 Tayland, 2019 Kudüs, 2021 Saray Bosna, 2022 Almanya gezilerine, Kasım ayında Makedonya gezisini de ekleyeceğiz inşallah.

Almanya gezisi planlanmış bir gezi değildi. Almanya Essen bölgesinde yaşayan akrabalarımızın davetine icabet ederek, Pegasus hava yollarının yaptığı kampanyadan bütçemize uygun bileti bir ay öncesinden alıp heyecanla uçacağımızın gününü beklemeye başladık ve nihayet o gün geldi çatı.

Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya eyaletinin başkenti Duesseldorf havalimanına 10.00 da bindiğimiz uçağa üç buçuk saatlik bir yolculuktan sonra yerel saatle 11.00'da indik. (Almanya ile aramızda iki saat zaman farkı var) Arabası ile bizi karşılamaya gelen akrabamız Hamza YAVUZ ağabeyimizin evi Essen'de havalimanına yaklaşık otuz beş km mesafede bulunuyor. Misafir olarak kalacağımız eve gelene kadar Hamza abi bize kabaca çevreyi tanıttı. İlk günü evlerine yakın hobi bahçelerinde dinlenerek geçirdik. Topraktan başlarını çıkararak güneşe gülümseyen marul ve ispanakları sulamak çok keyifliydi. İstanbul soğuktan donarken Almanya'da bahar havası hüküm sürüyordu.

İkinci gün Hemer bölgesinde bulunan eş dost ve akrabaları ziyaret ettik.

Üçüncü gün Köln'e yapacağımız kültür gezisi için tren garına giderek 45,70 Avro'ya ya 2 kişilik tren bileti aldık. Bu bilet sabah saat 9'dan ertesi gün saat 3' kadar eyalet içerisinde tüm toplu taşımalarda geçerliydi.

Köln'e gitmek için ilk trene bindik. Binddiğimiz trenden Disburg'da aktarma yaparak Köln trenine bindik. Köln'de Bahnhof'ta indik. Tren istasyonundan çıktığımızda tüm haşmeti ile Köln Dom Katedrali karşımızda duruyordu. Muhteşem bir yapı. Katedralin içerisini gezmek ücretsiz. Avrupa'nın en değerli eserleri arasında yer alan Katedral Katolik kilisesi olarak hizmet vermekte. Aynı zamanda müze hüviyeti de bulunan Dom Katedrali, Almanya'nın en eski kiliseleri arasında yer alıyor. Resmi olarak 1248 yılında yapımına başlanan Dom Katedrali tam olarak 225 yıl gibi oldukça uzun bir sürede tamamlanabilmiş. Kulelerinin uzunluğu 97 m olup, kuleden şehri panoramik olarak seyretmek çok zevkli.

**“
KATEDRALİN
KULESİNDEN REN
NEHRİNE BAKTIĞINIZDA
KENARLARINDA ASMA
KİLİTLER BULUNAN
ÜNLÜ KİLİTLİ KÖPRÜYÜ
GÖREBİLİYORSUNUZ.**

Kuleye çıkmak için kişi başı 6 Avro ödeyerek yuvarlak ve dar merdivenleri döne döne tırmanmak insanın nefesini kesiyor. Dinlenip soluklanacak mola yerleri de yok. Daracık kısa basamaklı merdivenlerde durup soluklanarak kan ter içerisinde kulenin tepesine ulaşır Köln'ü kuş bakışı izlemenin zevkine doyumuyor.

Ren Nehri Köln'ü ikiye bölmüş ve nehir üzerinde birden fazla köprü bulunuyor. Katedralin kulesinden Ren Nehrine baktığınızda kenarlarında asma kilitler bulunan ünlü kilitli köprüyü görebiliyorsunuz. Kulenin etrafında dolanarak Köln şehrini kuş bakışı her açıdan görebiliyorsunuz. Kulenin merdivenlerini inmek de bir o kadar zor. Yere indiğimizde bacalarımızın titremesi bir süre daha devam etti. Kulenin tepesinden görünen kilitli köprüye doğru yürüyoruz. Köprü'nün üzerinde yürümek çok keyifli. Bir tarafta güzel Ren manzarası, öte tarafta tren yolu tarafına takılan kişisel aşkın damgaları kilitler hoş bir görüntü katıyor köprüye. Öğlen ezanının vakti giriyor. Öğlen namazını eda etmek için Köln Ditip Merkez Camii'ne gidiyoruz. Hem namazımızı kılıp hem de manen ruhumuzu doyuralım istiyoruz. Navigasyon tren garına geri dönüp metroya (Uban) binmemizi söylüyor. Camii yakınındaki durakta iniyor çok kısa bir yürüyüşten sonra camiye ulaşıyoruz.

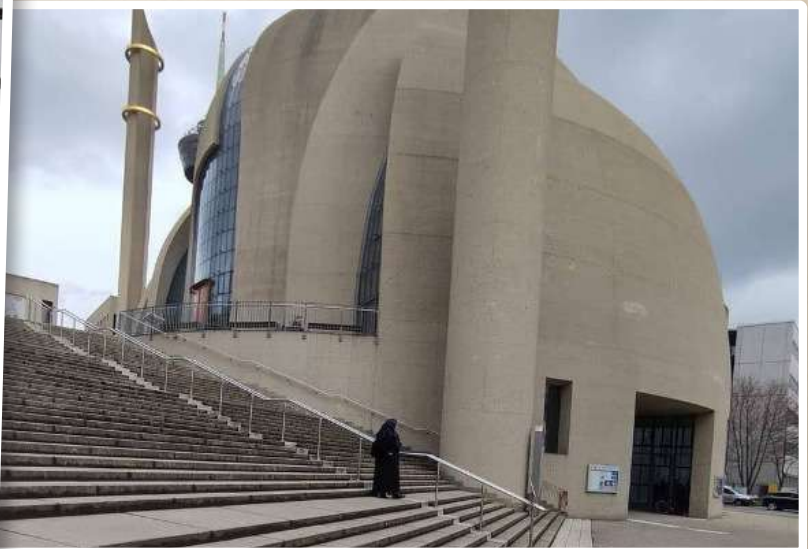
Dünyanın en güzel camilerinden biri olan Köln Ditip Merkez Camii Avrupa'nın en büyük camileri arasında yer alıyor. 2009 yılında inşaatı başlanmış hem siyasi hem dini sebeplerden dolayı 2017 yılında açılmış ihtişamlı bir cami. Türkiye'nin de destekleri ile Almanya'da yaşayan Müslümanları temsil eden DİTİB tarafından yaptırılmış 36,6 metre yüksekliğinde bir kubbe ve 55 metre yüksekliğinde iki minareye sahip. Camide aynı anda 2500 kişi ibadet edebiliyor. Külliye'de ayrıca

alışveriş merkezi, kadın ve erkeklere mahsus lokaller, sergi ve seminer salonu, 600 kişilik konferans salonu, geniş çaplı bir kütüphane ve çalışma ofisleri yer alıyor. İlkini namazlarını da eda ettikten sonra Bonn'a doğru trenle hareket ediyoruz.

Akşam ezanına Bonn'da bulunan DİTİB Türkisch Islamisch Kültür Verein Camiine yetişip, Beraat Kandili'ni de burada eda ederek geri dönüş için tekrar trene biniyoruz. Camiler Almanya da yaşayan gurbetçi kardeşlerimizin toplanma merkezleri. Birlik ve beraberliğin, kenetlenmenin, kültürlerini yaşatmanın, genç nesillere aktarmanın başladığı mekânlar. Namaz vakitlerinde topluca edilen sohbetler, Ramazan ayında verilen toplu iftarlar, kandil gecelerini toplu olarak ihya etmeler gurbetçi kardeşlerimizin vazgeçilmezleri. Köklü dostlukların temeli camilerde atılıyor.

Ertesi günü hobi bahçesinde dinlenerek geçirdikten sonra cumartesi günü Essen şehrinde, yirmi dört saat geçerli olan iki kişilik 10,90 Avro'luk biletle önce otobüse sonra tramvay ve trene binerek eski maden ocağı Zeche Zollverein'i geziyoruz. Zeche Zollverein, 2011'den bu yana UNESCO'nun Dünya Kültür Mirasına alınan eski maden ocağı. Maden kuyuları ve tesisleri, merkez kok kömürü işletme tesisi, kömür stokları ve işçi yerleşkeleri ile 19 ve 20. yüzyıllarda kömürle çalışan endüstrinin en güzel ayakta kalmış örneklerinden biri.

Hemen ardından yine günlük biletimiz ile tramvay ve ardından trene binerek Essen 'de bulunan Villa Hügel'e gidiyoruz. Kişi başı 5 Avro vererek villa bahçesine girip villaya doğru yürümeye başladık. Villa Hügel, Essen'in bir parçası olan Bredeney'de 19. yüzyıldan kalma bir konaktır. Sanayici Alfred Krupp tarafından 1870-1873 de ana ikametgâh olarak inşa edilmiş ve ikinci dünya savaşı sonrasına kadar Krupp ailesinin evi olmuştur. Essen'de Ruhr kıyısında bulunan

**“
ALMANYA SAKİN DAHASI ÂDETA
RUHSUZ BİR ÜLKE. YEŞİLİN
TÜM TONLARI İLE BEZENMİŞ,
TEMİZ, DÜZENLİ VE KURALLARA
UYULAN BİR YER.**

malikâne kısmi olarak müze, sergi ve konser salonu olarak aileden kimse kalmadığı için vakıf tarafından işletiliyor. Hem bulunduğu arazinin göz alıcı düzeni hem de binanın kendisi Alman tarihi için değerli bir miras. Binayı gezerken 19 ve 20. yy Avrupa aristokrasisinin izlerini görüyor, âdeta o dönemin havasını soluyorsunuz.

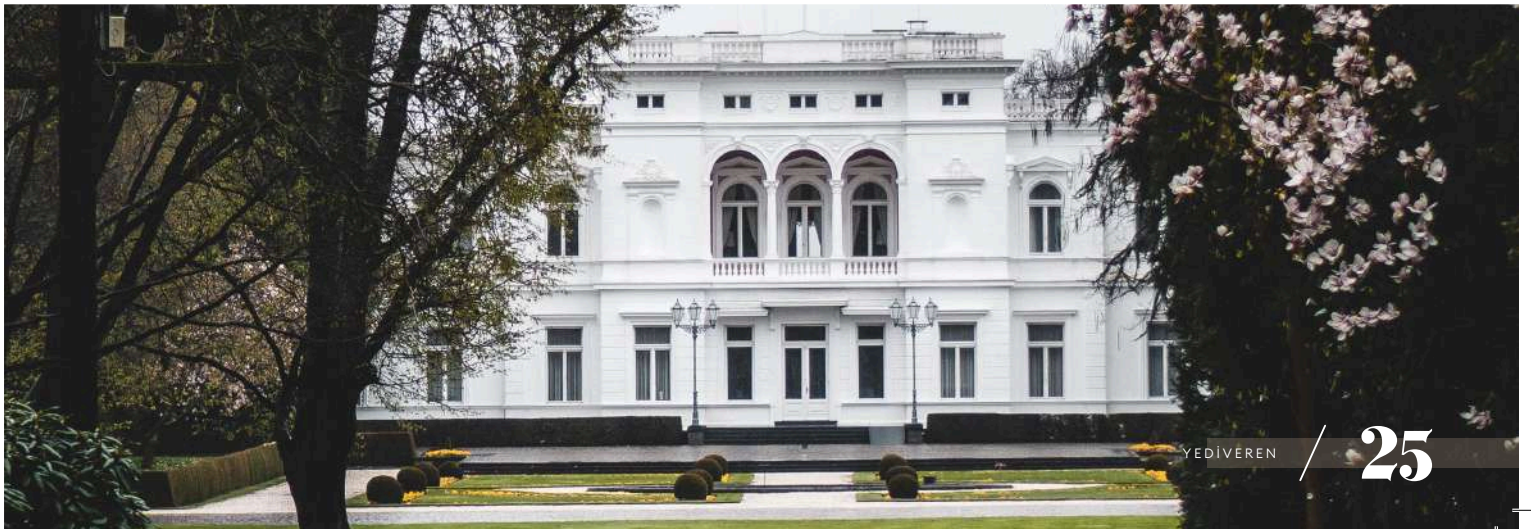
Pazar günü Amcaoğlu Naki Yavuz'un rehberliğinde Ruhr bölgesinde Borussia Dortmund Stadını, Dortmund şehrini ve şehirde sökülen demir çelik fabrikasından kalan fırını, kanallar üzerinde bulunan gemi asansörünü, Haus Kemnadeyi, Blankenstein kalesini geziyoruz.

Ruhr vadisindeki en iyi korunmuş kalelerden biri Wasserburg Haus Kemnade. Kalenin ne zaman inşa edildiği bilinmiyor. Kalenin ismi **“Bacalı ev”** gibi bir anlama geliyor. Kale Dücker Lortları tarafından yaptırılmış olup şimdilerde önemli bir müzik aleti koleksiyonuna ve bir Doğu Asya sanatı sergisine ev sahipliği yapıyor. Seyrine doyum olmayan Muhteşem orta çağdan kalma şatodan ayrılıp Blankenstein Kalesi'ne doğru yola çıkıyoruz. Hattingen'in Blankenstein semtinde Orta Çağ'dan kalma bir kale harabesi burası.1243 yılında inşa edilmiş. 1614 yılında Otuz Yıl Savaşları'nda İspanyollar tarafından işgal edilmiş, sonra da harabe haline gelmiş.1662 Eylülü'nde Brandenburg Frederick William kalenin yıkılmasını emretmiş. Kaleden bugüne sadece bir kule ve perde duvar kalmış.

Varişimızdan bir hafta sonra Almanya ziyaretimizi tamamlayarak vatanımıza dönmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Almanya sakin dahası âdeta ruhsuz bir ülke. Yeşilin tüm tonları ile bezenmiş, temiz, düzenli ve kurallara uyulan bir yer. Öyle ki toplu taşıma alanlarına girilirken ne turnike ne de bilet kontrolü var. Ancak yine de benim kendi vatanım her şeyi ile ayrı bir güzel.

Almanya gezimizde bizlere evlerini ve gönül hanelerini açan Yavuz Ailelerine, Arabacı Ailesine ve Çelik Ailesine gönül dolusu teşekkürler. Nasip olursa bir sonraki geziyi Makedonya'ya yapmayı planlıyoruz. O zamana kadar muhabbetle kalın.

“Amin Alayı” yahut halk arasındaki adıyla “Bed-i Besmele Cemiyeti” Osmanlı zamanında mektebe ilk defa adım atacak tıfllara müstesna bir törendir. İlk olarak nerede ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Tercihen kandilin ilk günü yapılan merasim, koşulların uygun olmaması durumunda pazartesi veya Perşembe günü de yapılırdı.

Âdete uygun olarak, mektebe ilk defa adım atacak çocuğun validesi, bir gün önceden mektebin hocasına haber gönderirdi. Haberi alan hoca merasim sabahı ilk iş olarak mektepteki çocukları sıraya dizerek koro halinde, yeni goncanın evine doğru yola çıkardı.

Evinin önüne vardıklarında kendisi bekleyen, süslenmiş vaziyette bir midilliyle birçok yaşıt arkadaşını gören çocuk hemen ailesinin ve hocasının elini öper, itina ile süslenmiş atına bindirilerek ilahiler eşliğinde mektebe doğru yola çıkartılırdı. Yolda bir sıra tertibi bulunurdu: En öndeki kişiler, atlastan bir yastık üstüne elif cüzünü koyar ve onu baş üstünde taşıyarak ilerlerken hemen arkasındaki kişi mektebe yeni başlayan çocuğun icazetine kadar her gün oturacağı minderini taşırdı. Onunda he-

men arkasında midilli üstündeki başrol oğlan ve son olarak da arkasında ilahiciler ve amînciler yürüdü. Yol boyu ilahiler söylenir ve her iki beyitte gür bir “Amînnn!” sesi yankılanırdı. Bu şekilde mektebe kadar yürünür ve mektebe ilk adım atılmış olurdu.

Osmanlı zamanında bir zarıflığın tecellisi olarak vuku bulmuş bu tören, adeta bir yaz güneşi gibi mektebe yeni başlayacak goncaların üstüne vurarak onların hatıralarından hiç eksik olmayan bakî bir güzellik sunardı..

BİR OSMANLI GELENEĞİ ÂMİN ALAYI

TÜRKİYE MİSİR İLİŞKİLERİ

İLKELER VE ÇIKARLAR ÇATIŞMASI

Tarih 3 Temmuz 2013. Yer Mısır. Mısır'ın modern tarihinde seçilen ilk sivil Cumhurbaşkanı Dr. Muhammed Mursi'ye karşı askeri bir darbe gerçekleştirildi. Sonrasında ise rejim yönetimi darbenin temellerini sağlamlaştırmak ve demokrasiyi yeniden tesis etmeye yönelik tüm girişimleri ortadan kaldırmak için baskıcı ve acımasız önlemlere başladı.

Darbecilerin, darbe karşıtı tüm medya platformlarını kapatmalarına, seçilmiş hükümet temsilcilerinin toplu olarak tutuklamalarına, Cumhurbaşkanı Mursi'nin taraftarları arasında yaptıkları toplu katliamlara ve toplu infazlara tanıklık edildi.

Öte yandan, Mısır'daki insan hakları ihlallerine yönelik uluslararası tepkiler farklıydı. Batı ve Arap ülkelerindeki ajanlar bu ihlallere göz yumarken, Türkiye'nin duruşu ise cumhurbaşkanlığı, hükümet ve halk olmak üzere genel olarak darbeden sonra alınan tüm önlemleri açık ve net bir şekilde reddetmekten yana olmuştur.

Dolayısıyla Türkiye'de iktidar partisinin benimsediği bu yol, demokrasi ve adalet ilkelerine uygun bir duruş idi. Ayrıca Türkiye halkı, tarih boyunca askeri darbelerle birkaç kez karşılaşmış olduğundan darbelerin korkunç sonuçlarının çok iyi farkındaydı.

Tam bu noktada Türkiye'nin, darbe sürecindeki başlangıç pozisyonuna gelecek olursak darbeyi, kınayan ve vahşet uy-

gulamalarını ifşa eden güçlü Türkiye'nin mazlumlardan yana tavır aldıklarını ortaya koyan açıklamaları, Mısır'daki darbecileri kızdırmıştı. Bu durum Türkiye-Mısır ilişkilerini, özellikle de siyasi açıdan etkilemişti. Tabii buna karşılık Cuntacı Sisi yönetimi Türkiye'yi, darbeye yönelik politikasını değiştirmeye ve Mısır'daki statükoyu kabul etmeye zorlamanın bir yolunu aramaktan başka çare bulamadılar. Bu amaca ulaşmak için ise darbeciler, iki ülke arasındaki ortak ekonomik çıkarları bozmakta hiçbir sakınca görmediler.

İki taraf arasındaki diplomatik temsilin azaltılması ve Türkiye'nin Körfez ülkelerine mal taşıdığı Ro-Ro hattı anlaşmasının askıya alınmasıyla bu amaca yönelik ilk adımlar atılmaya başlandı. Ardından darbeciler, Mısır'ın yumuşak gücünden yararlanarak Arap rejimlerini, özellikle Körfez rejimlerini, bölgedeki Türkiye çıkarlarına karşı olumsuz tavır almaya teşvik ettiler. Özellikle de bu olumsuz tavır, Türkiye'nin Körfez-Katar krizinde karşılaştığı abluka sırasında Katar'a verdiği desteğin ardından açık bir şekilde gösterildi.

Nitekim mesele, Mısır'ın Akdeniz'deki deniz sınırlarını ihlal etmelerine neden oldu. Mısır'ın çıkarı, Türkiye ile yapılan anlaşmada olmasına rağmen, Aralık 2013'te deniz sınırlarının çizilmesi için Yunanistan ile bir anlaşma imzalamaya çalıştılar.

Uzmanlara göre Mısır ekonomik sularının 7.000 kilometrekaresini kaybettiği için anlaşma, Mısır'ın haklarının ihlal edilmesi anlamına geliyor. Aynı zamanda gaz sahalarında, Türk deniz sınırlarını, Kıbrıs lehine daralttığı için Türkiye'nin hakları da hiçe sayıldı ve açıkça gasp edildi.

Bu bağlamda, Mısır Dışişleri Bakanlığı ve Arap Birliği, hem Arap bölgesinde hem de Yunanistan ile olan ihtilafında Türkiye'nin herhangi bir rol oynamasına her zaman şiddetle karşı çıkmıştır. Yani Türkiye; Irak, Suriye veya Libya'da herhangi bir eylemde bulunduğu, Mısır Dışişleri Bakanlığı ve Arap Birliği derhal Türkiye'nin rolünü kınayan açıklamalar yapmaktadır.

Dolayısıyla darbecilerin, Mısır'da ve başka yerlerde attığı tüm bu adımların, Türkiye yönetimine, siyasi entrika ve baskı bağlamında geldiği çok açıktı. Özellikle son yıllarda meydana gelen bölgesel ve uluslararası değişikliklerin ışığında, bütün bunlar bir şekilde işe yaramış görünüyor. Siyasi boykotu andıran sekiz yıllık ayrılıktan sonra iki ülke arasında istihbarat düzeyiyle sınırlı kaldıktan sonra siyasi ve ekonomik düzeyde temaslar duymaya başladık.

Bu yakınlaşmanın tezahürlerinden biri de Türk yetkililerin, Türkiye'den yayın yapan Mısır muhalefet kanallarının medya söylemlerini *"kontrol altına almalarını"* ve Mısır rejimine yönelik eleştiri dozunu azaltmalarını talep etmesi olmuştur. Bu da mevcut kanalların merkezlerini kapatmasına ve yayınlarını, stüdyolarını ve tüm çalışmalarını Türkiye dışına taşımasına neden oldu. Aynı zamanda bu kanallar, Türkiye'nin liderlerine ve insanlarına geçtiğimiz yıllarda gösterdikleri misafirperverlik için teşekkür etmek istediler. Çünkü onlar da bu durumun rejim güçlerinin yapmış olduğu baskılardan dolayı vuku bulduğunu biliyorlardı. O yüzden Türkiye'ye kırgın olmadıklarını

belirtmek için teşekkür ederek ayrılmak istediler. Dolayısıyla tüm bu olaylar, bu baskıların Mısır'daki diktatörlük rejiminin uyguladığı yaptırım kanallarından ortaya çıktığını net bir şekilde göstermektedir.

...

Mısır'daki rejim, İslam'ı bilmeyen, geçici ve dünyevî bir menfaat uğruna, ahlaktan ve prensiplerden feragat etmiş, tamamen faydacı bir siyasettir. Oysa İslam, yeryüzünde var olan tüm haksızlıkları reddetmekle adaletin tesis edilmesini emretmiştir.

Türkiye liderliğine gelecek olursak daima mazlumların yanında yer almış olmaksızın dolayı Müslümanların sevgisini kazanmış, Arap halklarının gözünde bir hayranlık ve takdire

dire sahip olmuştur. Yani dünya mazlumları, bu hassasiyetler çerçevesinde Türkiye'yi ve Müslüman halkını desteklemekte ve bu anlamlı duruşlarına derin bir sevgi ile karşılık vermektedirler.

İnsanlar Erdoğan'ı sevdiler. Çünkü o, zalimler ve ikiyezlü Batı dünyası karşısında doğruyu söyleme cesareti gösterdi. Ancak rejim güçleri tarafından yapılan baskılar

karşılık bulmuş olmalı ki son yıllarda artık Türkiye liderliği de yapılan zulme karşı konuşmuyor, sessiz kalıyor. Evet, biliyoruz, bu ciddi bir baskıdan dolayı böyle ancak her ne durumda ve koşulda olursa olsun Müslümanların gözü kulağı Türkiye'de. Dolayısıyla bu aziz ülke ve liderleri susmaması ve Müslümanlardan yana ilkeli duruşunu daima muhafaza etmelidir.

Dolayısıyla Türkiye'nin, Mısır darbe rejimi ile yeni ilişkiler arayışına girerken tüm bunları yeniden dikkate alarak adım atacağını umuyoruz. Bir yönüyle Türkiye'nin saygın ve değerli çıkarları göz önünde bulundurulsa da öte yandan darbe sonucu tutsaklara, idama mahkûm edilenlere ve tüm mazlumlara çözüm bulmak için çaba sarf edeceklerini umuyoruz.

TÜRKİYE LİDERLİĞİNE GELECEK OLURSAK DAİMA MAZLUMLARIN YANINDA YER ALMIŞ OLMAKTAN DOLAYI MÜSLÜMANLARIN SEVGİSİNİ KAZANMIŞ, ARAP HALKLARININ GÖZÜNDE BİR HAYRANLIK VE TAKDİRE SAHİP OLMUŞTUR.

HAKİKAT ÇAĞRISI

Baştan beri hakikat için mücadele edilmiş, bunun için kavga edilmiş ve bu dertle yatıp kalkan bir sürü Hakikat Adamı ortaya çıkmış. Hakikat çetin olduğu için hakikatın adamı da ağır olacaktır. Tüm zorlukları göze almış ve ayağına batan dikenlere al-dırmayarak ilerleyen insanlar her asırda olmuş ve olmaya devam edecektir!

Bir insan hayatını neden hakikatin vuku bulması için geçirir? Neden kendini düşünmez sadece davasını düşünür? Niçin kendini tehlikeye atmayı göze alır?

- Zira mesele hakikat olursa beyhude beklemek uygun olmamakla beraber bu Çağrıyı yeryüzündeki her ferde yaymak boyun borcu olsa gerektir!

Mesele bütün âlemlerin yaratıcısının gönderdiği ve dertlenmemizi istediği sahici bir dertse, mesele insanların en mükemmelinin dertlendiği bir gerçekse, en mükemmel insanın ahbablarının, yolundan gidenlerin ve Ümmetinin davası ise **“Bu can bende emanet kaldığı müddetçe bu Hakikat benim de derdim ve benim de devam benim de kavgam!”** denilmesi elzemdir...

İnsanlığın en başından beri Hz. Adem'den son peygamber olan Muhammed ()'e kadar hepsinin hakikatı **“tevhid”** olmuş ve bunu yaymak için her türlü zulme, işkenceye, hakarete ve boykotlara mazur kalmışlardır!

Çünkü Hak yaratıcındır. Emretme, hükmetme O'nun hakkıdır. Kendilerini hüküm vermede hak sahibi görenler Allah(C.C)'ı dikkate almayıp kendileri hakimiyet bizimdir demekle yüce bir kudrete kafa tuttuğunun farkında değiller midir?

Farkında oldukları her halükarda kesin-dir. Lakin sadece gökyüzünü yöneten bir ilah inancıyla **“Yeryüzünde biz hakimiz, burada bizim kuralımız geçer”** diyerek kendi yollarını böyle çizmiş olmaktadırlar.

Bunlara verilecek en güzel cevap ise Alemlerin rabbi Allah (C.C) tarafından en mükemmel biçimde verilmiştir.

قُلْ ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللّٰهُ

“De ki : Siz mi daha iyi bilirsiniz yoksa Allah mı?”

Tevhid inancının söz haline gelmiş cümlesi

Kelime-i tevhid diye isimlendirdiğimiz cümledir.

"لا اله الا الله"

Allah'tan başka ilah(hükmeden, gerektiği gibi sevilen, korkulan, emirleri uygulanan ...) yoktur.

Tevhid inancını anlatan ayetlerden biri de Araf Suresinde yer alan:

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

"De ki: Hükmetmekte yaratmakta Allah'a aittir. Alemlerin rabbi olan Allah ne yücedir." ayetidir. İslam âleminin en başarılı mütefekkirlerinden biri olan Şehid Seyyid Kutup'un kaleme aldığı Fi Zilali'l Kur'an adlı tefsir çalışmasında bu ayetin tefsirini yaparken şu unutulmayacak sözleri söylemiştir:

"Kur'an'î üslub bu noktaya geldiğinde, gafil ve aptalca seyredilen evrenin bu canlı sahnesi, insanın vicdanını sarsmakta ve tüm bu muazzam yaratıkların, yaratıcı ve hükümdarlarının otoritesi karşısındaki kullukları ortaya çıkmaktadır... Tam bu sırada Kur'an, insanlığı -O'ndan başka ilâh olmayan- biricik ilâhlarına yöneltiliyor ve boyun eğip başış dileyerek O'na dönmelerini, ilâhlığını kabul etmelerini, kulluklarının sınırlarını bilmelerini, otoritesine karşı gelmemelerini, kendi arzularına uyup şeriatini terkederek -Allah, kendi sistemiyle onu düzelttiği halde- yeryüzünde bozgunculuk yapmamalarını öğütlüyor."

Seyyid Kutup Mısır hükümeti tarafından hapse atıldığında Mevdudi adlı Pakistanlı âlimin **"Kur'an'a Göre Dört Terim"** adlı kitabıyla karşılaştığını ve hayatının değiştiğini, bu kitabın o ve dava arkadaşlarına çok büyük bir moral olduğunu biliyoruz. Bu kitabın ardından Hakikat Çağrısını yaptığı en güzel eserlerinden biri olan **"Yoldaki İşaretler"** adlı eseri kaleme almaktadır. Bu kitap benim açımdan kendisinin kurtuluş vesilesi olmaktadır. Çünkü kendisini Şehadet mertebesine ulaştıran bir araç olduğu bilmüşahade ortada aşikardır.

Kendisine özür dileyip idamdan kurtulmasını söylediklerinde

"Namazda Allah'ın birliğine şehadet eden parmağım bir tağutun hükmünü asla onaylamayacaktır." diyerek izzetli bir müslüman duruşu sergilemiştir. Şehid olduğu

anda dahi kelime-i tevhid söylerek idam edilmiş (Şehid edilmiş) olduğu tutanaklarda geçmektedir ve böylece rabbine kavuşmuş milyonlarca Müslümanın uyanmasına, kalkıp silkelenmesine vesile olmuştur.

Mevdudi ise Seyyid Kutub'un kaleme aldığı Yoldaki İşaretler adlı eseri bir gecede okuyup bitirmiş ve ardından şöyle demiştir: **"Sanki bu kitabı ben yazmışım. Ben de yazsam böyle yazardım. Çünkü ikimizin kaynağı aynı Kur'an ve sünnettir."**

Bizlerde hayatımızda namazda şehadet için kaldırdığımız elimizle yazı yazarken bu dava adamları gibi yazmaya, anlatmaya ve en önemlisi yaşamaya gayret göstermeliyiz.

Hayatımızın her alanında Rabbimizin bizi gözetlediğini, hiçbir hâl ve hareketimizin O'ndan gizli olamayacağını bilmek bizim açımızdan büyük önem arz etmektedir.

"Çünkü Kendi yaratmış ve Kendi istiyor."

Aslında olay burada ivedilikle çözülmüş, akla ve mantığa şüphe ve mahal vermeyecek şekilde halledilmiş olmaktadır.

Yusuf (as)'a rüya tabirini sorduklarında evvelen tevhidi tebliğ etmiş ve bu hususta bizlere müthiş örneklik teşkil etmiştir.

Hayatımızın her alanında tevhid,

Yalnızca O'ndan korkarak,

Yalnızca O'ndan isteyerek.

Dikkat etmemizde fayda var: Çok sevmek değildir önemli olan, ehemmiyetli olan kesinkes herkesten ve her şeyden ve bütün yaratılmış mahluktan daha çok sevmektir.

Kulluk kitabımız Kur'an-ı Kerim'deki en sevdiğim surelerden biri olan İnşirah süresinde hepimizin bildiği son ayette **"Ve yalnızca rabbine yönel."** Ayeti bütün yaralara merhem, dertlere deva, hastalıklara şifa ve gönle huzur verip insanı mesrur eden ayetlerden sadece bir tanesidir. Ve daha nice-leri...

Demek o ki değer görülüp değer verileniz âlemlerin rabbi olan Allah tarafından. Akıl eden bir zihayat anlar ki bu çok büyük bir şereftir, izzettir, onurdur ve en büyük mutluluk kaynağıdır. Anlatılmakla bitmez bir sürur...

Necip Fazıl Kısakürek'in dediği gibi;

Her defa haberi taze bir müjde;

O var!

Her defasında, geç, gafletten vecde;

O var!

Ne sen varsın, ne ben, ne yar, ne kimse;

O var!

Bütün sevdiklerin elden gittiye;

O var!

Kalacak kim varsa dost tomarından? O var!

Sahi ya! O olmazsa kim olacak? Kimin kapısı açık ya da kimin böyle kudretli kapısı var ki ? Merhametlilerin en merhametlisi olan Allah kendisine sığınanı yarıyolda bırakmaz.

Ali Küçük Hoca bu konuya denk olacak güzel bir söz söylemektedir.

“Kullarını satmayan tek varlık Allah’tır!”

Tekrardan yüce kitabımızdaki ayetle sizi başbaşa bırakıyorum.

“Allah... O’ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Hayat sahibi ve varlığa hayat veren) El- Hayy, (var olmak için hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olan) El- Kayyûm’dur. Ne uyuklama ne de uyku tutar O’nu. Göklerde ve yerde olan her şey O’na aittir. O’nun izni olmadan kim O’nun yanında şefa’at edebilir? Onların önünde ve arkasında olanı bilir. O’nun dilediği dışındakı O’nun bilgisini kuşatıp kavrayamazlar. O’nun kürsüsü gökleri ve yeri kuşatmıştır. Onları (gökleri ve yeri) korumak O’na ağır gelmez. O, (zâtı ve sıfatları en yüce olan) El-Aliy, (zâtı ve sıfatları en büyük olan) El-Azîm’dir.”

Yazımın sonuna gelmişken bütün benliğimle haykırıyorum, bağırıyorum ve diyorum ki **“İslâmî Diriliş Zaruridir.”**

Tebliğ ettim... Şahit ol ya rab!

“

HAYATIMIZIN HER ALANINDA RABBİMİZİN BİZİ GÖZETLEDİĞİNİ, HİÇBİR HÂL VE HAREKETİMİZİN ONDAN GİZLİ OLAMAYACAĞINI BİLMEK BİZİM AÇIMIZDAN BÜYÜK ÖNEM ARZ ETMEKTEDİR. ÇÜNKÜ KENDİ YARATMIŞ VE KENDİ İSTİYOR. ASLINDA OLAY BURADA İVEDİLİKLE ÇÖZÜLMÜŞ, AKLA VE MANTIĞA ŞÜPHE VE MAHAL VERMEYECEK ŞEKİLDE HALLEDİLMİŞ OLMAKTADIR.

VEYLA

Aklından boşanırcasına yağmurlar körlerime yağıyor
Sağanak sağanak bir şubat sabahı
Ensemde hissettiğim el kimin
Kapıda oturduğum arkadaşım şimdi nerede
Uğruna bayrak yaptığım adım
Gidiyorum en çıkmaz ellere
Seni bir gün gözlerime sığdırabilir miyim Veyla
Arkamı döndüğümde gözlerini bulamadığım nerede
Kalbimin zamanı ne zaman duracak
İhlamurlar mevsim değiştiriyor
Kiminin son baharı kiminin ilk
Ellerim buz
Pusulam seni gösteriyor
Ey! Kalbi gözüne sığmayan Veyla
Dağların ismine yüklediği anlam benim
Söylesene adına yazdığım her şiir
Bir postalın altına sığabilir mi
Gözyaşlarından uçuşan her ebabil
Göğsüme adın yüklü taşlar atabilir mi Veyla
Kurtulur mu sahi tarih
Öz dilimle sana ne zaman şiir yazabilirim
Ya da meydanlara ne zaman bayrağım sallanır

Duvarlar konuşsa ayetler dökölüyor Veyla
Adını koymadan kaç çocuk düştü yere var mı haberin
Artık umut ellerimden semaya çekilen bi dua
Lalelerle çiziyorum haritamızı
Kırmızı kıpkırmızı yanaklarım
Adını bir kez daha kullanmamalıyım
Beni kâğıtlara sıkıştırmamalıydın
Bu gece canlı ve bomba gibiyim
Kumdan kaleler yıkıldı üstüme ve annem;
Beni bir kez daha doğurdu
Üzümlükten yükselen sesler
Taşlardan süzüldü Veyla
Kızıl develere satılmayacak sözler
Şimdi kaçısan okçular nerede
Sokaklarım Cafer dolu
Odamda dağlardan kopan taşlar
Bir bir putları yıkıyor
Başımı kaldırsam bin anne ağlıyor
Kalemler kırılmış;
sağlam kalemle sınırlar çizilmiş
Kızma bana ne olur
Kana bulanmış ellerimle seni
seni kurtaramıyorum
Kuyudayım koyamıyorum adımı adının yanına
Veyla gençliğim
Veyla gençti

BİR DEVRİ BİTİREN KUTLU KİŞİ

Çoluk çocuk diri diri gömülüyor
Kölelere zulüm had safhada görülüyor
Yoksullar çeteler tarafından sömürülüyor
Böyle bir dönemin içinde doğdu peygamberim.

Daha çok küçük yaşındayken yetim kaldı
Genç iken Kâbe'nin inşasında yer aldı
Erdemliler Cemiyetine katılarak zalime korku saldı
Ticaretle uğraşır hak yemez, yedirmezdi peygamberim.

İlk vahiy gelmişti Cebrail (a.s) aracılığıyla "Oku!" diye
İlk daveti yapmıştı biricik eşi Hz. Hatice'ye
İlk toplanma merkezi anlaşılmıştı Dar-ül Erkam olsun diye
Daha sonra açık davete geçmişti peygamberim.

Müminlere yapılıyordu tehditler ve çeşitli işkenceler
İslam'ın şehitleri oldu Ammar bin Yasir gibiler
Hz. Hamza ve Hz. Ömer Müslüman idiler
Davasından dönmedi, yılmadı, usanmadı peygamberim.

Gittikçe artıyordu şiddet, artık gerekliydi hicret
Olacaklardı peygambere ve Kâbe'ye hasret
Taifenin hepsi birlikte ediyorlardı gayret
Baskı altındakilere Habeşistan'a gitmelerini söyledi peygamberim.

Amcası Ebu Talib ve Hz. Hatice'yi kaybetti
Taife gitti, taşlanarak döndü amacı davetti
İnsanların hidayete ermesi için çaba sarf etti
Birçok dertle baş etti peygamberim.

Akabe biatları sonucu gidilecek Medine'ye
Allah Rasulü Hz. Ebubekir'le gidiyordu gizliden gizliye
Yatağında kalmasını söylemişti gelecekteki damadı Hz. Ali'ye
Bu yolculuk sırasında çetin yollardan geçti peygamberim.

Cihat izni verilmişti artık Müslümanlara
Hazırlık yapılıyordu her iki tarafta da
Sayıca üstünlerdi müşrikler bu olacak savaşta
Bilmiyorlardı ki inananlara çok büyük iman aşlamıştı peygamberim.

Bedir mevkiinde karşılaştı her iki taraf
Düello sırasında bir anda sessiz oldu etraf
Hz. Hamza ve Hz. Ali gibiler etmişti düşmanı bertaraf
Esirleri okuma yazma karşılığında serbest bıraktı peygamberim.

Bu yenilginin ardından kin kapmıştı müşrik ordusu
Yeni bir savaşa hazırlanıyor, kuruyorlardı pusu
Uhud Dağı'nda karşı karşıya geldi İslam ve müşrik ordusu
Okçular tepesinden inmemelerini tembihlemişti peygamberim.

Savaş seyri güzeldi ta ki bir âna kadar
Okçular tepesinden inerken etmemişlerdi kimseyi haberdar
Yaralanıyor, şehit oluyordu Muhacir ve Ensar
Yaralanmış, çaresiz ve gazveyi kaybetmişti peygamberim.

Düşman ordusu çekilince savaş meydanına gitti Allah'ın peygamberi
Şehit cesetlerini toplamalarını söyledi İslam'ın önderi
Amcası Hz. Hamza'nın cesedini görünce müminlerin emiri
Kendini tutamadı ağlayıverdi merhametli peygamberim.

Yahudilerin kışkırtması sonucu daha hırslı olacak
Yeni bir savaş olacak ama Müslümanlar kazanacak
Selman-ı Farisi'nin fikri üzerine hendek kazılacak
Kimseyi ayırt etmez, ayrımcılık yapmazdı peygamberim.

Yahudiler ile çokça savaş geçirdi
Hudeybiye Anlaşması ile büyük erdem gösterdi
Savaşlara ara verildi, kan dökülmedi
Diğer ülkeleri elçi ile İslam'a davet etti peygamberim.

Mücahitler tekbirlerle girdi Mekke'ye
İslam hâkim olacaktı bu çevreye
Zalimler dışında zarar verilmedi kimseye
Masum kimselerin yanında olurdu peygamberim.

Allah'ın Nebisi yaptı Veda Haccını
Veda Hutbesini okudu, dağıttı tüm malını
Hiçbir zaman yitirmedi sabrını
Son nefeste Kelime-i Tevhid'i söylüyordu peygamberim.

Dünyada Soğuk Savaş dönemi- nin sona ermesinin ardından yaşanan gelişmeler altı federe cumhuriyetten oluşan Yugoslavya'nın da dağılmasına neden oldu. Yugoslavya'yı meydana getiren cumhuriyetlerden biri olan Bosna, 1992 yılının Şubat ayında yapılan bir referandumun ardından bağımsızlığını ilan etti. Ancak Bosna'nın bağımsızlık kararını tanımayan Sırlar, Saraybosna'yı kuşatma altına alarak üç buçuk yıl süren Bosna Savaşı'nı başlattılar.

1995'in Temmuz ayında Srebrenitsa'da Sırlar tarafından 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yaşanan en büyük soykırım gerçekleştirildi. Sırp kuvvetleri Srebrenitsa'da beş gün içinde 8.372 Boşnak'ı öldürdü, yüzlerce kadına ve küçük yaştaki kız çocuğuna tecavüz etti. Bir gün içerisinde 20.000'in üzerinde mülteci Srebrenitsa'dan zorla çıkarıldı.

1992-95 yılları arasında sistematik olarak yürütülen büyük çaplı bir etnik temizliğe maruz kalan Bosna'nın doğu yakasında, tüm dünyanın gözleri önünde, Sırp kuvvetleri Boşnaklara karşı her türlü savaş suçunu işledi.

Srebrenitsa Katliamı

Sırp saldırılarından kaçan binlerce Boşnak, BM tarafından **"güvenli bölge"** ilan edilen ve 400 Hollandalı barış gücü askeri tarafından korunan Srebrenitsa'ya sığındı. Sığınmacılardan yaklaşık 25.000'i, barış gücü askerlerince Srebrenitsa'ya birkaç kilometre mesafedeki Potaçari'de bulunan bir akü fabrikasına yerleştirildi. Fabrikadaki savunmasız binlerce Boşnak, Hollandalı askerlerce 11 Temmuz 1995'te Ratko Miladiç, namı diğer **"Sırp Kasabı"**, komutasındaki Sırp askerlerine teslim edildi. Askerler 12 yaş üstü tüm erkekleri bir yana, kadınları da diğer yana ayırdılar. Kadınlara

tecavüz edildi, erkekler ise kamyon ve otobüslere doldurularak ölüme götürüldü.

Srebrenitsa'daki kıyımdan Tuzla'ya kaçmaya çalışan 12.000'i aşkın Boşnak, dağlık güzergâh üzerinde pusu kuran keskin nişancı Sırp askerleri tarafından âdeta tek tek avlandı. Dağlardaki bu zorlu kaçış yolundan yaklaşık 3.000 kişi sağ olarak Tuzla'ya ulaşabildi. Srebrenitsa'dan Tuzla'ya uzanan yolda 10 gün içerisinde 10.000'den fazla kişi katledildi. Srebrenitsa'da yaşanan bu katliam Avrupa'da hukuksal olarak belgelenen ilk soykırım olarak tarihe geçti.

Bosna Savaşı'nın bilançosu

Bosna'da üç buçuk yıl devam eden savaşta 312.000 kişi hayatını kaybetti, 2 milyon kişi evini terk etmek zorunda kaldı. 27.734 kişi resmî kayıtlara kayıp olarak geçti. Toplu Mezarları Araştırma Enstitüsü'nün 18 yıldır sürdürdüğü çalışmalarda 20.000 kayıpların cesedine ulaşıldı, bunlardan yaklaşık 18.000'inin kimliği belirlendi. Toplu mezarlarda bulunan cesetlerin çoğu parçalandığı ve yakıldığı için kimlik tespit çalışmaları zorlukla sürdürülüyor.

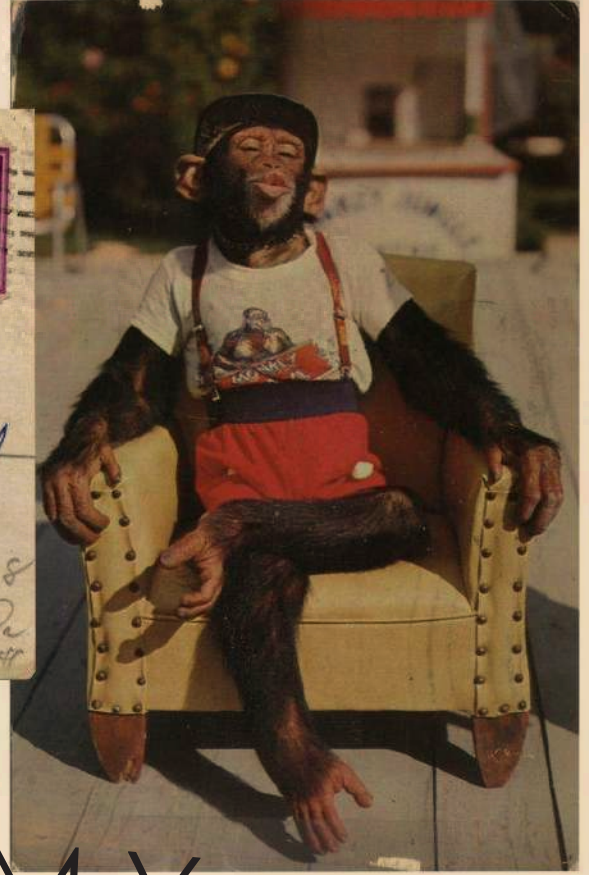
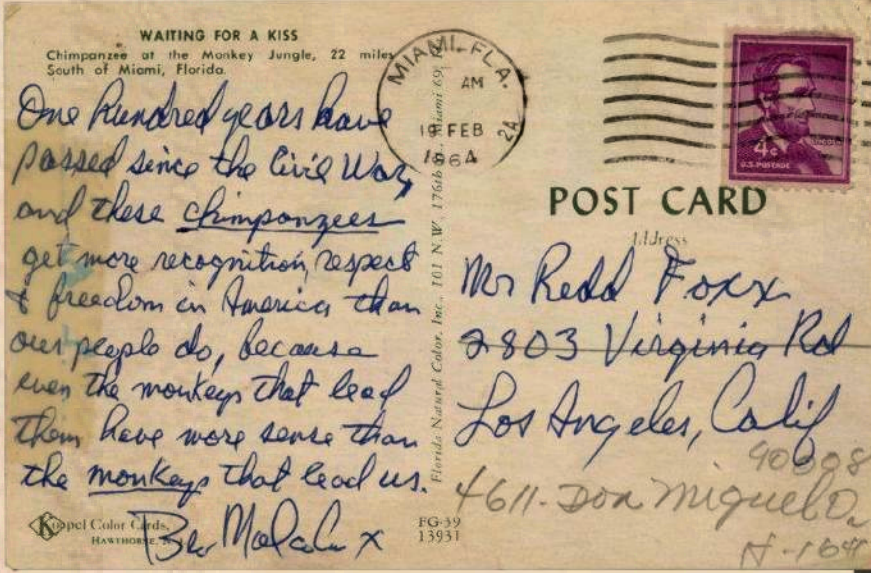
Bosna-Hersek Kayıpları Araştırma Enstitüsü verilerine göre, 1995 yılından bu yana ülke genelinde 500'den fazla toplu, 5.000'in üzerinde müstakil mezar bulundu. Kimlikleri tespit edilen kurbanlar, her yıl 11 Temmuz günü düzenlenen törenle toprağa Srebrenitsa'da toprağa veriliyor.

20. YILINDA SREBRENİTSA KATLIAMI

1995 yılının Temmuz ayında Sırp güçleri sistematik olarak yürüttükleri katliamlarda sadece Srebrenitsa'da beş gün içinde 8.372 Boşnak'ı öldürdü, yüzlerce kadın ve küçük yaştaki kız çocuğuna tecavüz etti. Bir gün içerisinde 20.000'in üzerinde mülteci Srebrenitsa'dan zorla çıkarıldı.

MALCOLM X VE ŞEMPANZE KARTPOSTALI

1964'te Malcolm X, Muhammed Ali'yi Sonny Liston'a karşı yapacağı Dünya Ağır Sıklet Boks Şampiyonası maçında desteklemek için Miami'ye gelmişti.

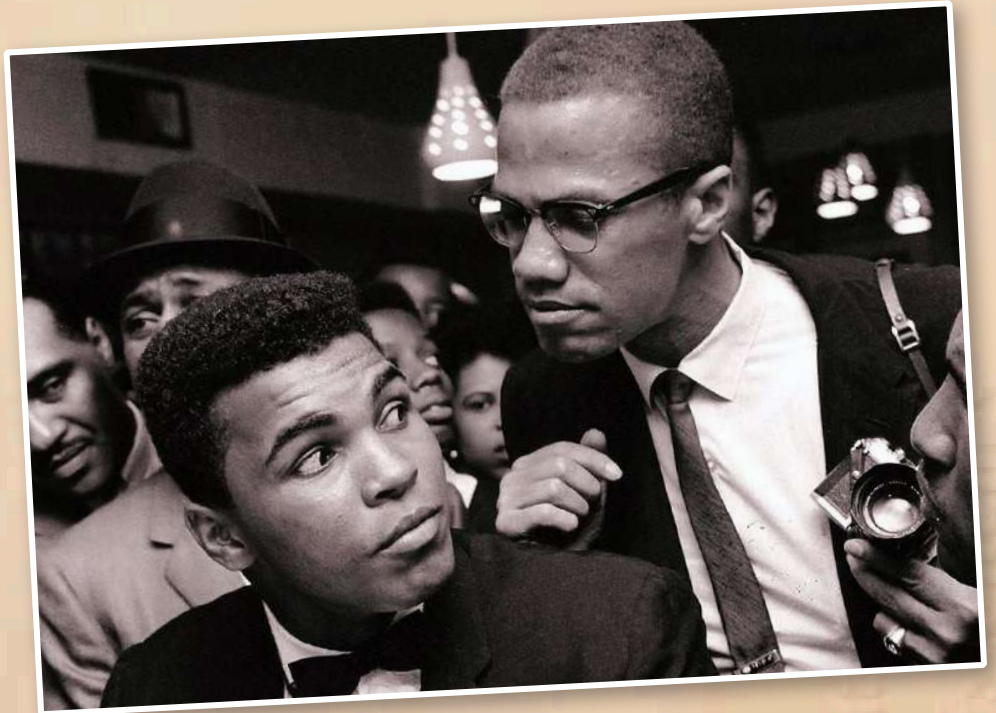
Miami'de Malcolm X, şempanzenin bu esprili kartpostalını, eski arkadaşı komedyen Redd Foxx, yani "Chicago Red"e gönderdi. Her iki genç de Harlem'deki Jimmy's Chicken Shack'de çalıştı ve birlikte gözlerine kestirdikleri yerleri soyuyorlardı ve birlikte çalışıyorlardı. Takım elbise çalmak ve yeniden satmak, esrar ve diğer küçük suçlarda ortaklardı.

Kartpostalda şunlar yazıyordu:

İç Savaş'tan bu yana yüz yıl geçti ve bu şempanzeler, Amerika'da yaşayan halkımızdan daha fazla tanınma, saygı

ve özgürlük kazanıyor, çünkü onları yöneten maymunlar bile bizi yöneten maymunlardan daha mantıklıdır.

Kardeş Malcolm X

İNÖNÜ MAHALLESİ 354. SOKAK NO:22/24 -B
ESEN YURT/İSTANBUL

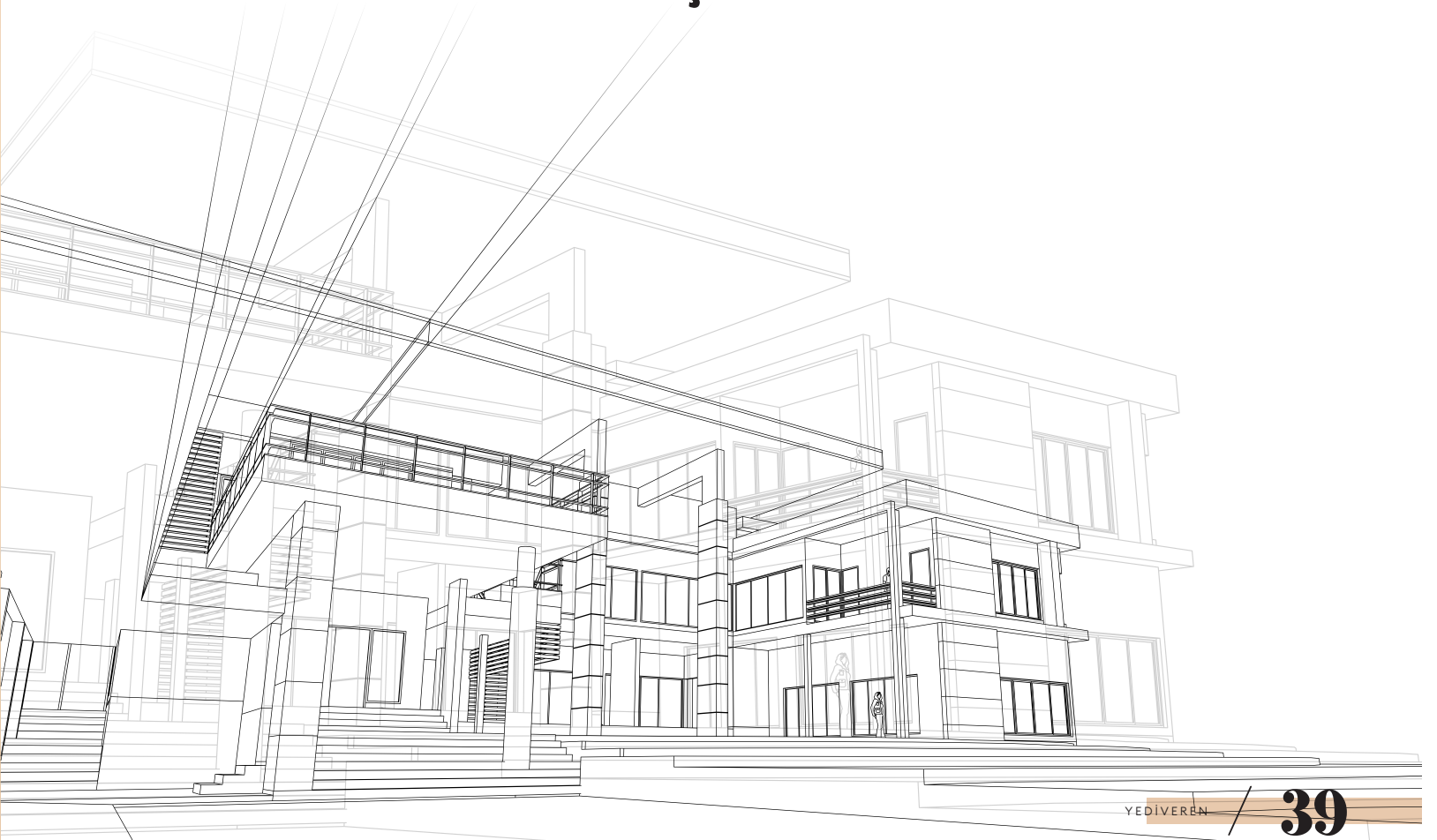
ÖZAL ÖZDEMİR - 0532 604 86 36

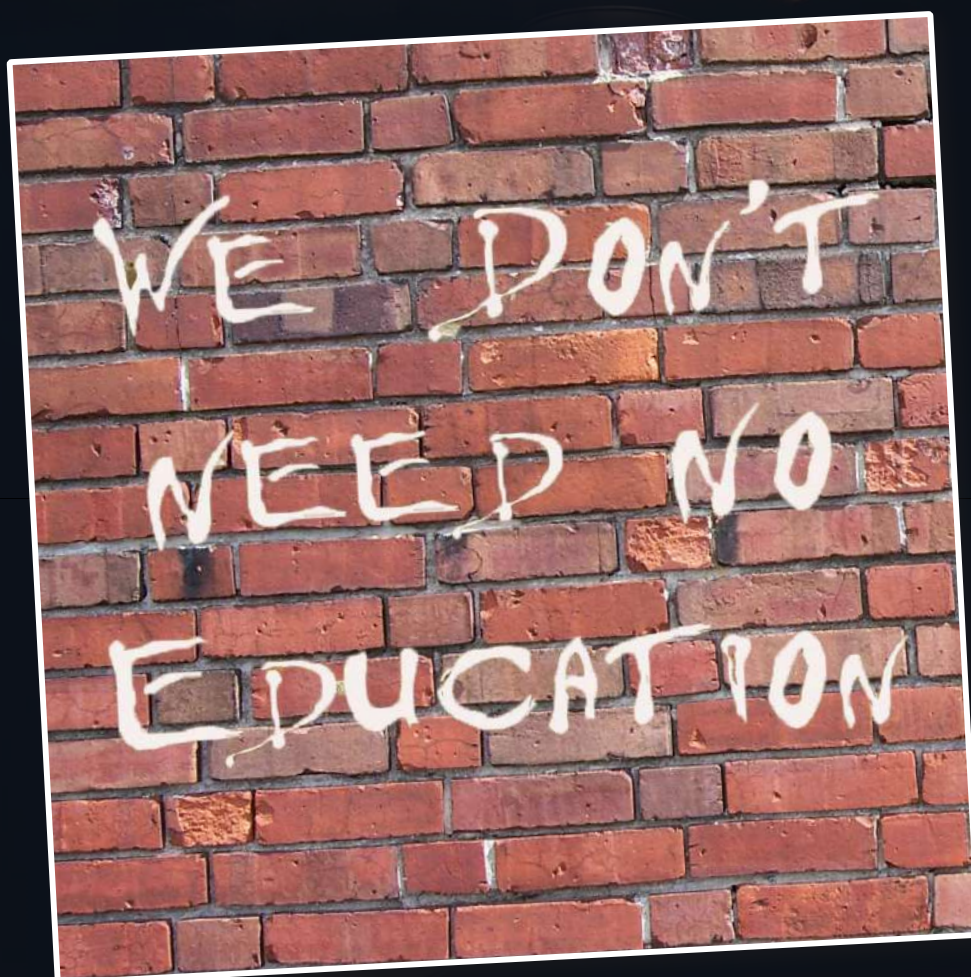

ELİT KONAK

İNŞAAT

MUTEAHHİTLİK · KAT KARŞILIĞI İNŞAAT
DANIŞMANLIK

ISSN 2757-5535

9 772757 553009